

ELOFIZETES

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona.
 Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
 Hasábbos polt sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 16 fillér.

Rydtár polt sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Kedd, július 4.

Mai számunk főbb közleményei:

- Az appropriációs javaslat ellen.
- Ellentétek a trónörökösés a hadügyminiszter között?
- A miniszterelnök a királynál.
- Új üzletvezetőség Temesvárott.
- Tanárok országos gyűlése.
- Kereskedők tiltakozása az adóemeléssel ellen.
- A Justh-párt sajtópöre.
- Öngyilkos aradi diák.
- Felhőszakadás Aradon
- A cseklészi kastély leégett.

A turnusok.

Arad, július 3.

Azok a képviselők, akik száz-as csoportokba osztva, most a képviselőházban inspekción tartanak, bizonyára a kötelességteljesítés és az önfeláldozás apostolait tisztelik magukban. Kévs okuk van is erre. Julius bágyasztó, vért süritő melegében órákat tölteni a füledt parlamentben, olyan beszédek hallgatásával, a melyeket a legjobb akarat mellett se lehet elmé-
 seknek, szórakoztatónak mondani: olyan oldala ez a képviselői hivatásnak, a melyet aligha irigyelhet valaki. A boldogság, sőt a kisebb foku jólét most hegyes tájakon, tengerek partján, erdőszegte nyaralók terraszán van; ilyenkor a haza lemondhatna arról, hogy kiválasztott fiai a törvényhozással bibelődjenek.

Az áldozat mértéke, vagy legalább is komolysága csökken, ha arra gondolunk, miért van szükség a turnusokra. Vidéki, tudatlan polgár, korántsem úgy áll a dolog, mintha ez

idő szerint oly fontos ügyekről tárgyalna a képviselőház, a melyek legalább száz professzionátus törvényhozó részvételét követelnék. Az appropriációs vita nem izgatja a közvéleményt, s aki ezt a szót ki tudja mondani, az boldog és nem foglalkozik többé ezzel. Hanem az ellenzéknek egyedüli haremódja, hogy a néptelen üléseken a határozatképesség megállapítását kívánja. Tőle ezt a jogot senki el nem veszi, — mondja a költő, s e miatt mindig készletben kell tartani száz képviselőt, akár Mezőhegyesen a tartalékos aratókat, hogy a Ház megszámlálásánál bajok ne eszenek.

Hát hiszen helyesen van. A képviselőség nem passzió, a melynek az ember akkor tesz eleget, a mikor kedve telik benne. Hivatal, még pedig a legkomolyabbak közül való. Es semminő állami vagy egyéb közhivatalt nem lehet elképzelni, hogy abban a tisztviselők ne egyszerre, hanem turnusokban tegyenek szolgálatot. A ki képviselő, az tartsa az eszét a parlamentben. S ha erre viszont az az ellenvetés hallatszik, hogy a képviselői fizetés egymagában nem ad eleget ahhoz, hogy a parlament tagjai Budapesten társadalmi helyzetükhöz képest éljenek, — akkor erre kettővel lehetne felelni. Vagy azt, hogy a képviselőséget csak az vállaljon, a kinek erre anyagi módja is van, vagy pedig, a mi liberálisabb álláspont, emeljék fel a fizetését a kötelességüket jobban teljesítő képviselőknek.

Mikor valaki először jut a parlament karzatára, csodálkozó érzés fogja el. A legtöbbször teljesen üres pad-sorok előtt, alig néhány ember jelenlétében tart beszédet egy-egy ember, az is inkább a gyorsiróknak, mint a jelenlevők számára. A jelenlevőkön ugyanis legkevésbé látszik meg, mintha a „szönyegen forgó tárgy“ őket érdekelné. Akik jelen vannak, azok is egy-egy pad-szálon, vagy sarokban összebujva, valami friss „ügyet“ tárgyalnak, amíg az elnök csengetyűje, mintha csak óraszerűen ismételné, rájuk nem szól: „csendet kérek!“ Valóságos szerencse, hogy az ujságtudósításokon keresztül másként fest a dolog s a periferiakon élők nagy részének megmarad az illuziója.

Igy volt ez a politika fő-szezonjában, — s most, a kénytelen utó-évadban, állandóan népes a parlament. A munkapárt a száz-as turnusokat állandóan betartja, s az ellenzéki szónoklatoknak, verejtékes, improduktív munkának, megvan az a vigasztalásuk, hogy legalább publikumjuk van.

Ennek így kell lenni, de a józanul gondolkodókat különös érzés fogja el. Beszükbe juthat, hogy mint magyarázta el az egyik börzeügynök a másiknak, hogy mi az a költészet. Például: „mázolok-gázolok“, ez költészet. Budapesten a csillogó, hatalmas parlamenti palotában nem történik egyéb, minthogy az egyik oldalon száz ember van jelen, s a másik oldalon várják, hogy mikor lesznek kilencvenen, amire azonnal megszá-

Csamangó Pétör.

Irta: Kanizsal Ferenc.

Közeledtek a városi képviselőválasztások és Angyal fiskális ur (a félfülvü Ongli botosnak a fia) elhatározta, hogy föllép. A hogyan pedig ebbeli szándékának megvalósíthatása céljából erre is, arra is szemlélődött, emitt is, amott is hallgatódzott, úgy vette észre, hogy a városi polgárokkal, kereskedőkkel meg iparosokkal nehéz a sor. Azok nem igen szeretik az ügyvéd-embert és legföljebb akkor szavaznak rá, ha egypárszor már megijedtek tőle és nagyon félnék tőle. Ő pedig sokkal fiatalabb, hogysen kellő mennyiségű félelem-tökére szert tehetett volna. A tanyával kell tehát szerencsét próbálni, a mezei hadakkal. Hiszen, ami azt illeti, ott sincs tulságosan jó hire a „fiskális körzetnek“ — leginkább az ördög vinné el valamennyit — hanem az emberek egyszerűbbek és jobban a szívükhöz lehet szólni. Lám, itt van az országgyűlési képviselő. A kaszinóban egyszer, vig poharzás közben, nevetve mesélte el, hogy ő tulajdonképp minek köszönheti a mandátumát.

— Magyar, zsinóros ruhát kezdtem hordani. Még a ferencjózsef-kabátomra is pertilit varratam. Cilinder helyett darutollas, pörge kis kalapot viseltem. A nép ezt méltányolta. Egyedül ezt.

Angyal fiskális urnak ez a vallomás nagyon a fülébe mászott. „Nini, ezt én is megtehetném.“ És most, hogy oly igen nagyon, bekivánczolt, ha egyelőre nem is az ország-, de legalább a nemes városképviseleti gyűlésébe, a cél felé törtétezt sarkantyus csizmán, szük gantallón és paszomántos zekén kezdte. Továbbá kiadta a rendeletet az ircdájában a bojtárjának is, meg az irnokának is, hogy a paraszttal pedig csinján kell bánni. Sőt az irnokot, (faluhelyt híres kortes volt sokáig és minőségében derekasan értette a dörgést), kocsira ültette és kiküldte a tanyák közé, hogy mondja meg az embereknek, hogy Angyal fiskális ur nem olyan, mint a többi fiskális, hanem a szegénysorsu, jóra való, nincesetlen magyar embernek ingyen látja el az ügyes-bajos dolgát, de még a stemplit is ő fizeti.

Az emberek meghallgatták az irnok beszédét; hanem azért, magukban, csóválták a fejüket és gyanakodtak.

Nem lehet e rördös dolog, sógor; — mondta kisguci Énok a Cila Vincének — nagyon drága ára lehet az ilyen ingyen munkának. Pedig hát, nini, lö két iratni az adót a házrul, mert az adóval én tartozok, a ház mög nem az enyém, hanem az asszonyé és mégis rajta van a házon a tehör; eztet már csak fiskális igazíthatja el...

- Nono, hát épen ez az.
- Ez. Hát gondoltam, ehhez a fiskárishoz

elmennék, de előbb alszok ögygyet. Nem rördös embör ez.

Angyal fiskális ur pedig leste a mezei hadakat, mint a pök a legyet. Szeretett volna egy-kettőre népszerű lenni a tanyán. És csakugyan, egy hetivásáros nap délelöttjén, bevakodott hozzá egy öreg tanyai magyar. A külsejéről ítélve, biz nagyon szegényes sorsban lehetett. Csizmája nem volt az ártatlannak. Áfféle „csusza“ volt a lábán, (a boeskoronak rokona) még csak nem is szíjjal, csupán madzaggal felkötözve. A nadrágon is, a kabáton is folt hátán folt. A kalapját, sunyi alázatossággal, a keze közt pörgette; a fél szemével pedig bizalmasan hunyorintott, a mikor az ügyvéd előtt megállt:

— Mondok, hogy elgyüttem, tekintetös uram. Na mire vélti?

- Hát csak vagyok valahogy.
- Szép idő van, — mondta a magyar, majd, kis szünet után így pótolta meg: — Nagyon alkalmas idő van.

— Az a! — hagyta rá a fiskális, és türelmesen várta, hogy látogatója elmondja, mi járatban van. A paraszt azonban a fiskálisnál is ravaszabb lévén, imigy vetette föl a szót, egy kis köhintés után:

- Hát kérdözze mán leginkább, hogy mér gyüttem?
- Hogy mér?
- Mér.

lálattják a házat. Neveztetik ez a dolog politikának, a Házat megszámlál-tatók részéről pedig komoly parla-menti küzdelemnek. Szép!

Az appropriációs javaslat.

(A képviselőház ülése.)

Távirati tudósítás.

Budapest július 3.

A Ház ma tovább tárgyalta az appropriációs törvényjavaslatot. A mai ülésen a Justh-párt részéről Lovászy Márton és Ábrahám Dezső a Kossuth-pártból pedig Ivánka Imre beszélt a javaslat ellen.

Lukács László pénzügyminiszter az ülés elején betérjésként a Montenegróval kötött kereskedelmi szerződésről szóló törvényjavaslatot.

Lovászy Márton volt az első szónok az appropriáció vitájában. A honvédelmi miniszter, ugymond, a minap kimutatta, hogy hadsere-günk más államok hadseregéhez képest meny-nyire el van maradva; ezzel szemben teljesen jogosult az ellenzéknek az az eljárása, hogy más téren való elmaradottságunknak az ada-taira hivatkozik. Különösen kulturális téren megdöbbentő az elmaradottságunk, pedig a kul-tura az alapja úgy a gazdasági, mint a katonai erőnek, sőt az egész nemzeti létnek. Pestme-gyében 24.216 iskolaköteles gyermek van, a ki nem járhat iskolába, a gazdag Bácskában pe-dig 16.064.

Felkiáltások jobbról: Rossz az a statisztika! Lovászy Márton: Ezek az 1909-iki hivata-lós adatok, ennél újabb adatok egyáltalán ni-csenek. Majd a katonai javaslatokról beszél a szónok; főképen azt kifogásolja, hogy a szol-gálati nyelv fogalmát beiktatják a magyar tör-vénykönyvbe és hogy egy közös, legfőbb ka-tonai törvényszéket szerveznek úgy Ausztria, mint Magyarország számára. A kormány a bün-vádi eljárásban a magyar nyelvnek csak a ze-repéről beszél, de nem az érvényesüléséről. A javaslatot nem szavazza meg.

Ivánka Imre szintén a kultura nagyobb arányu fejlesztését óhajtja; a közegészségügyre is több gondot kell fordítani. A dohány, a szesz, a só és a petroleum árát csak azért emelték, hogy hadihajókat építhessenek. A kormány iránt való bizalmatlanságánál fogva nem sza-vazza meg a javaslatot.

Elnök tíz percere felfüggeszti és a szünet után újra megnyitja az ülést.

Ábrahám Dezső nem ért egyet Ivánkával abban, hogy Héderváry gróf előkelő idegen. Társadalmi szeretetreméltóságánál fogva ráil-lik az előkelő jelző, eddigi politikájával pedig

bebizonyította azt, hogy a politika terén na-gyon is otthon van. Különösen gondolkozik a kormányelnök: abból, a mit programjába vett, semmit sem valósít meg, ellenben olyan ja-vaslatokkal áll elő a parlamentben, a mikről a választáson nem beszélt. Részletesen bírálja a költségvetést, a melyben a kulturális kirdá-sokat úgy szólván a minimumra redukálták a katonai terhek rovására. Nincs meglegedve a pénzügyminiszter politikájával sem, aki most érzékenyen sujtotta épen a legszegényebb népet, fölemelte a dohány árát. A kormány minden jogos kívánságot elnyom, a minthogy a választáson is erőszakkal elnyomták a nem-zet igazi hangulatát. (Nagy zaj és ellentmon-dás a jobboldalon.)

Fölkialtások a munkapárton: Csak egy kissé visszafelé hengereltünk! (Derűtség.)

Ábrahám Dezső: A katonai javaslatok helyett az általános választójog javaslatát, sze-retné napirenden látni (Nagy zaj a munka-párton.)

Egy hang a szélsőbaloldalon: A másik tur-nust kérjük! Az talán nem olyan türelmetlen. (Nagy derűtség.)

Fölkialtások a jobboldalon: Elég volt! Fe-jezze be!

Egy hang balról: Megunták már a virrasztást! (Nagy derűtség.)

Ábrahám Dezső: Tiltakozik a katonai ter-hek emelése ellen. Hosszasan bírálja az osz-trák hadsereg működését. Beszédét azzal fejezi be, hogy bizalmatlan a kormány s a többség iránt, a mely semmi új eszmét nem hozott s nem fogadja el a javaslatot. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Az ülés ezzel két óraker véget ért.

Tisza István gróf cáfolata. *Budapestről* jelentik: Tisza István gróf, aki több napi *geszti* tartózkodása után ma érke-zett vissza a fővárosba, csendes derűtséggel vett tudomást néhány lap ama közleményei-ről, amelyek neki, Lukács pénzügyminiszter-nek a pénzügyi bizottságban tett nyilatkozat-ára való utalással a pénzügyminiszter ellen irányuló kijelentéseket imputáltak. Hogy ezek a kijelentések abszolúte meg nem történtek, azzal mindenki, aki a viszonyokkal ismerős, eleve tisztában volt. Hogy a közjogi kérdések eliminálásával egységes pártalakulások vál-nának lehetővé, oly igazság, amelyet Deák Fe-renc óta sokszor és sokan hirdettek. Lukács László pénzügyminiszternek a pénzügyi bizott-ság ülésén tett kijelentésével Tisza István gróf teljesen egyetért.

Ellentétek a trónörökös és a hadügy-miniszter között?

— Schönaich bárót ismét menesztk. —

Távirati tudósítás.

Bécs, július 3.

A „*Grazer Tagespost*“ nevű gráci lap ál-lítólag hiteles forrásból a következőben ad számot a Schönaich báró hadügyminiszter kü-zsöbén álló távozásáról:

— A hadügyminiszter visszalépése és tá-voztása a miniszteri székből több mint bizo-nyos. A távozásra okul azok a differenciák szolgálnak, amelyek *közötte és a trónörökös között* felmerültek a miatt, mert Schönaich a magyarokkal szemben túlságos engedékenysé- get tanúsított. Utódiaként *Auffenberg* lovagot a 15. hadtest parancsnokát emlegetik, aki arról nevezetes, hogy csöppet sem magyarbarát ér-zelmű.

A gráci lap hírére vonatkozólag Bécsből a következő értesítést nyertük:

— Az egyik gráci lapban felmerült ama hirt, mely a hadügyminiszter küzsöbön álló tá-vozásáról számol be, a legnagyobb óvatosság-gal kell fogadni. A távozás okául felhozott hi-resztelések egyes politikai körökben elterjedtek és részben hitelre is találnak. Senki sem hiszi azonban, hogy ezen ok következménye, a had-ügyminiszter visszalépése most vagy a közeljövőben következne be. A hadügyminiszter nem ragaszkodik ugyan görcsösen hivatalához, hi-szen hosszú és érdemteljes szolgálati mult áll a háta mögött, mindamellett becsületbeli köte-lességének tartja, hogy megmaradjon helyén mindaddig, míg a hadügyi reformok, melyek az ő művei, parlamenti megoldást nem nyernek és tető alá nem hozatnak. Hozzá kell még ten-nünk azt is — ami a tényleges viszonyoknak a legnagyobb mértékben megfelel, — hogy a kö-zös hadügyminiszter a király legteljesebb bizal-mát bírja és ő felsége előtt nagy kegyben áll.

Mérvadó helyről egyébiránt az és folya-mán azt az értesülést nyertük, hogy a Schö-naich báró távozásáról szóló híreszteléseknek semmi alapjuk nincsen és ezek teljesen alaptal-anok. Ezeket a híreszteléseket egyébként ösz-szefüggésbe hozzák a hadügyminiszter távol-maradásával a „*Viribus Unitis*“ vízreboostásá-nál. Azonban ennek a távolmaradásnak más oka van és ez az, hogy a hadügyminiszter megjelenésével a tengerészet vezetőjét nem

— Majd csak elmondja.

— Hm. Hiszön, ha el tudnám mondani. De épen ez az, hogy el se tudom mondani. Mert olyan ártatlan vagyok én ebben a dologban, mint ma született bárány.

— Miféle dologban?

— Nem tudom.

— Nekem elmondhatja. Köztünk marad. Ha azt akarja, hogy segítsek magán, mindent el kell mondania öszintén.

A tanyai magyar fölnézett a szoba mé-nyezetére, majd lenézett a padlóra, aztán meg az ügyvédre vetett egy rövid, gyanakvó pü-lantást:

— Mondom, hogy nem tudom, Egy írást kaptam.

— Miféle írást?

— Hiszön, ha olvani tudnék! Nem vétöt-tem én sönkinék, tekintetős ur; nem tartozok én sönkinék. Nyugodt az én lelköm. Csak ép-pen, gondoltam, hogy mert a tekintetős ur jó szívvvel van a szegénységhez, úgy mondták az embörök, hát elgyüttem, okosodjon el rajta a tekintetős ur, ha tud.

Ide-oda kotorászott, és valahonnét a kabát-jából előhalászott egy pecsétes cédulát, átvette, és elolvasta. Ezt bizony a rendőrbíró küldte Csamangó Péternek, holmi „mezőrendőri“ ki-hágás ügyében. De, hogy miféle ügyben, arról az írás nem tett említést. A rendőrbíró alkal-

masint úgy gondolkozott, hogy Csamangó Pé-tör amugy is tudja, miben leveles.

— Kézd az a Csamangó Péter? — kér-dezte az ügyvéd.

— Olyanformán.

— Hát ebben az írásban a rendőrbíró ur elé idézik, ma délelőtt tizenegy órára.

— Engömet? Nono. Mit akar tüllem a bíró ur?

— Gondolkozzék csak. Tudja azt kend. Az írás mindössze annyit említ, hogy mezőrendőri kihágásról van szó.

— Hm. Mezőrendőri kihágás? Rá szoktam hágni a mezőre, de nem vagyok löndér.

— Nézze, Csamangó. Ne esürjük esavarjuk a dolgot. Maga nagyon is tisztában van a dolgával. Tudja kend, miről van szó. Hiszen másképp be sem jött volna a városba és épen ma délelőtt, amikorára beidéztek. Azt mondja kend, hogy nem tud olvasni. Hát akkor mért jött be a városba? Honnét tudta, hogy ma kell bejönnie?

— Már én csak abban az irányban gyüt-tem, hogy ma van a hetivásár és gondoltam, egyuttal fölnézék a fiskális urhoz.

A fiskális gyanakodni kezdett:

— Mit keresett kend a heti vásáron? Eladott valamit? Vagy talán vett valamit?

— Vöttem ám, lélökzetet, — felelt ravasz mosolylyal Csamangó. — Mit adnék el? Nincs neköm sömmim. És mit vöhetnék? Nincsellen

embör vagyok én, még csak nem is zsöllér, csak afféle szögény bardácsoló ember. Hát.

Angyal fiskális ur megnyugodott. A kliens tényleg szegény és nem akarja becsapni. Attól tartott, hogy élve a választások előtti idők al-kalmával, egy ravasz paraszt ingyen munkát akar vele végeztetni, holott meg birna fizetni rendesen. A szegényes külső még nem sokat jelent. A parasztnak olykor a bőre alatt is van pénze. De hát úgy látszik, ez csakugyan szegény. És nincs kizárva, hogy csakugyan alaptalanul zaklatták. A fiskális elég szívélyes ismeretségben áll a rendőrbíróval, a kaszinóban sokszor kártyáznak együtt, — mért ne lehetne a Csamangó Péter dolgát baj nélkül eligazi-tani? Csamangó aztán megvinné a hirt a ta-nyára, hogy hej, fehér holló ez a fiskális, mert csakugyan derék ember, szívén viseli a sze-gény parasztnak sorsát és nem hagyja az igazát. És ráadásul nem kér a fáradságáért semmit. Szentigaz, ilyen embert kell beküldeni a köz-gyűlésbe, a torony alá.

— Tudja mit, Csamangó — szól a fiskális — legjobb lesz, ha most azonnal elmegyünk a rendőrbíróhoz, mind a ketten. Majd megmuta-tom én, hogy az uraknak nincs joguk a sze-gény embert ártatlanul meghurcolni és minden ok nélkül törvénybe idézni!

— Abbizony jó lösz! — hagyta rá Csa-mangó.

s elmentek kettesekén. A városháza nem

akarta a második helyre visszazoritani, már pedig ha ő, aki felebbvalója a tengerészet vezetőjének megjelenik a vizrebozásánál, ekkor ez az eset megtörtént volna. Ezt akarta a tapintatos hadügyminiszter elkerülni.

Azokból a híresztelésekből melyek ellentéteket igyekeznek teremteni a trónörös és a hadügyminiszter között, egy szó sem igaz.

A miniszterelnök a királynál.

— A parlamenti helyzet. —

Távirati tudósítás.

Bécs, július 3.

Héderváry gróf, a kit a király tegnap másfél óránál tovább tartó kihallgatáson fogadott, a kihallgatás után környezetének azt mondta, hogy *rendkívül meg van elégedve a király egészségével.*

A király szellemileg rendkívül friss, a legapróbb részletekig figyelemmel kíséri a miniszterek előadását és minden iránt a legnagyobb érdeklődést és a legalaposabb tájékozottságot mutatja. Ő felségének kitűnő emlékező tehetsége van, a mely sohasem hagyja cserben és a mely még a minisztereket is sokszor zavarba hozza. A király Lainzban sokat van szabad levegőn, délelőtt sétál a nagy parkban, délután pedig kocsisétát tesz.

Bécsből jelenti tudósítónk éjjel: A király szombaton Ischl-be utazott, azonban a birodalmi gyűlés megnyitására 17-én Bécsbe megy és 18-án ő maga fogja felolvasni a gyűlést megnyitó trónbeszédet s azután visszatér Ischlbe.

Héderváry Károly gróf miniszterelnök szombaton este tizedfél órakor titkára, Bárczy István dr. kíséretében Bécsbe érkezett s a bankgassei magyar palotában szállt meg. A miniszterelnök bécsi utjának célja, hogy a királynak Ischlbe való elutazása előtt a folyó államügyekről jelentést tegyen. Mielőtt Héderváry gróf a királynál kihallgatáson jelent meg, vasárnap délelőtt Daruváry Gézának, a király kabinetirodájának osztályfőnökének látogatását fogadta. Tíz órakor Héderváry gróf Bárczy István dr. titkárral automobilon Lainzba ment, ahol a király kihallgatáson fogadta. A miniszterelnök kihallgatása ötnegyed óra hosszat tartott. A király a miniszterelnök jelentését kegyesen fogadta. Héderváry gróf ezután Lainzból automobilon Schönbrunnba ment, hogy meglátogassa a Stöckl-épületben lakó Aehrenthal gróf közös külügyminisztert. A két államférfi

hosszabb ideig tanácskozott. A tanácskozás után a miniszterelnök ebédre Aehrenthal grófnál maradt. A magyar házba visszatérve, a miniszterelnök délután Burián báró közös pénzügyminiszter látogatását fogadta, a kivel hosszabb tanácskozást folytatott. A tegnapi délután folyamán Héderváry gróf találkozott Gautsch báróval, az újonnan kinevezett osztrák miniszterelnökkel. A két kormányelnök hosszú ideig tanácskozott egymással. Ma délelőtt Schönaich báró közös hadügyminiszterrel tárgyalta. A miniszterelnök a délutáni első gyorsvonattal visszautazott Budapestre.

Héderváry gróf a parlamenti helyzetet nyugodt biztossággal, de optimista reménykedés nélkül nézni. Kedvező jelenségnek veszi, hogy a képviselőház a költségvetési provizóriumról szóló javaslatot alig néhány óra alatt intézte el, úgy hogy a főrendiház is azonnal elintézhette. Héderváry gróf el van tökéltve, hogy a véderőjavaslatok elintézéséig együtt tartja a képviselőházat. Az appropriációs vita még ezen a héten véget ér és addig a bizottságok is elintézik a véderőjavaslatok tárgyalását. Ezután azonnal megkezdődik a képviselőház a javaslatok tárgyalását és pedig elsősorban a véderőtörvényt, azután a honvédségről szóló törvényt és végül a katonai büntetőperrendtartást.

Arra nem is gondol Héderváry gróf, hogy a véderőjavaslatok és a választóreform junktimjára vonatkozóan az ellenzékkel paktumot kössön, de nem lehetetlen, hogy az appropriációs vita folyamán, amely a kormány egész politikájára ki fog terjeszkedni, a miniszterelnök nyilatkozni fog a választói reformjavaslat munkájának állásáról. A miniszterelnök kilátásba fogja helyezni, hogy közvetlenül a véderőjavaslatok elintézése után a választási törvényjavaslatra fog kerülni a sor. Ennek azonban nem lesz az az értelme, hogy a kormány erre vonatkozóan az ellenzékkel paktumra akar lépni. A kormány hozzá fog járulni kisebb indítványokhoz, amelyeknek célja az egyes javaslatok javítása lesz.

A kormány az ellenzékkel való viszonya normális; a kormány és az ellenzék között nincsen sem elkeseredés, sem idegesség és a kormány az ellenzéknek a javaslatok javítását célzó indítványait nem fogja visszautasítani csak azért, mert az ellenzékétől származnak. A kormány ennek ellenére el van rá készülve, hogy a tárgyalás nagyon hosszadalmas lesz. A munkapárti körök sokkal optimistikusabbak és azt hiszik, hogy a képviselőház a véderőjavaslatokat augusztus közepéig el fogja intézni.

A magyar ágyugyár.

Bécsből jelenti tudósítónk: Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök bécsi tartózkodása alkalmával hosszabb tanácskozást folytatott Schönaich báró hadügyminiszterrel. Elsősorban a véderőreform került köztük szóba, azonban a

tárgyalások legnagyobb részét a Magyarországon felállítandó ágyugyár kérdésének szentelték. A kormány el van tökéltve, hogy mihamarabb teljesíti a magyar közvéleménynek ezt a kedvenc óhaját.

Bécsi tudósítónk értesülése szerint a kormány úgy döntött, hogy a diósgyőri állami vasművek mellett állítja fel az ágyugyárt és ha a hadvezetőséggel a a technikai részletkérdésekben is megegyezett, arra fog törekedni, hogy a gyártandó ágyuk modelljeit megszeresse a pilseni Skoda-művektől. Ha ezek a tárgyalások nem vezetnének eredményre, akkor valószínűleg önálló modellek megszerzésére fognak törekedni.

Uj üzletvezetőség Temesvárott.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 3.

Az államvasutak szervezeti reformja és ezzel kapcsolatban az üzletvezetőségek számának szaporítása a magyar közlekedésügynek már évek óta felszinen tartott kérdése.

A szervezeti reform megvalósítása felé az első lépéseket a közelmúltban már megtették. Most az üzletvezetőségek szaporítására is rákerül a sor. Az első új üzletvezetőséget, amint ismeretes, Temesvár székhellyel még a f. évben felállítják.

Az üzletvezetőségek száma legutóbb 1892. évben szaporítottatott 7-ről 9-re, ahány üzletvezetőség ma is van. Abban az időben, amikor a szaporítás történt, a Máv. és az általa kezelt helyi érdekű vasutak vonalainak hossza 10.000 km-t tett ki. Egy-egy üzletvezetőség alá 900—1400 km. hosszal bíró vonathálózat tartozott.

Ezzel szemben a M. kir. államvasutak és a kezelése alatt álló helyi érdekű vasutak vonalainak hossza ma már 17.403 km és az egyes üzletvezetőségek alá tartozó vonalhosszak 1400—2900 km közt váltakoznak. Az összes vonalak hossza tehát 1892. év óta 73%-kal emelkedett.

Az államvasutaknál a külső szolgálat vezetésének és felügyeletének szabályszerű ellátása érdekében, több új üzletvezetőség felállítása és a budapesti pályaudvaroknak és vonalnak egy üzletvezetőség alá való beosztása vált szükségessé.

Temesvárott állítják fel az első üzletvezetőséget, mely az eddig megállapodások szerint

volt messze. Hamar odaértek. A rendőrbíró ajtaja előtt, a pipafüstös, homályos, bűzös folyosón az ügyes-bajos emberek százával ácsorogtak. Némelyik már hajnal óta itt táborozik és mégsem került rá a sor.

— Várjon itt kend! — szólott klienséhez Angyal fiskális ur és benyitott a bíró szobájába. Egy perc múlva kidugta a fejét:

— Bejöhöt, Csamangó.

Csamangó Pétör fölöttébb büszkén nézett körül. Hohó, nem akármiféle ember ő. Neki nem kell órákig várakoznia, mint holmi szedett-vedett-jöttment népségnek. Nem is bement, hanem valósággal bevonult az ajtón. A kintrekedt tábor irigykedve és morogva nézett utána. Egy piros nyakkendő borbélylegény, akit éjjeli csendháborítás miatt idéztek be, fontoskodva megjegyezte:

— A protekció és a bürokrácia! Ez a zsiros paraszt megkente az ügyvédet öt forinttal és elintézték a dolgát egy-kettőre. De a kiuzsorázott szegény népnek és a magamfajta proletárnak nincs protekció, nincs bürokrácia! Le a vagyonos osztályjal. Majd, mink szocialisták, ha majd mink talpraállunk, mink majd megmutatjuk...

Nem folytathatta, mert a folyosón őrködő rendőr szigorúan rászólt:

— Ne szavalljon az ur! Tilos a csoportosulás.

Ezenközben a rendőrbíró sorát ejtette oda-

bent a hivatalos szobában a Csamangó Pétör ügyének.

— Kicsoda a kend szomszédja? — kérdezte tőle.

— Én bizony nem tudom.

— Hát majd én megmondom. Itt van a jegyzőkönyvben. Ezt letagadni nem lehet. Sarnyai János a kend szomszédja.

— Hát ügön, a Sarnyai János. A komám.

— Azzal vádolja kendet, hogy a tehenei belegázoltak a lucernájába.

— Nono. Mán hogy az én teheneim? Nem lehet a. Van azoknak mit önni. Nem szorultak rá azok a koma lucernájára.

Az ügyvéd fancesali arcot vágott. Hohó: ennek a jó embernek tehenei vannak? Micsoda? És ingyen közbenjárást akar?

Ez már még sem járja. Csupa szerenese, hogy elszólta magát, mert a fiskális épen egy dörgedelmes tiltakozást akart kivágni az agyon-sanyargatott és tönkreközgazgatott nép érdekében.

A bíró felmutatott néhány aktát.

— Márpedig a tanuk is megerősítik. Itt a vallomásuk. Az egyik tanu, Szélpál Veronika, azt mondja, hogy kend irtóztató fősvény ember, nem ad enni a jószágjának és még a baromfit is lehetőleg a szomszédok élésén neveli.

Most már a fiskális közbeszólt:

— Ejnye, Csamangó Pétör, hát tehene is van kendnek, apró jószágja is. Hát lovai vannak-e?

— Egy szóval se mondtam, hogy nincsenek.

— Van ennek háza is, vagy három, földcskéje is vagy száz lánca, — tódította a szót a rendőrbíró — hiszen virilista. Nem ismeri az ügyvéd ur? Vén róka az öreg Csamangó bácsi. Könnyebb a lelkének, ha a juhait, teheneit, lovait a szomszéd vetésében garázdálkodnak. Nohát, Csamangó bácsi, fizessen kend husz koronát.

— Nem lösz sok?

— Nem.

— Hát fizetők. De nem most. Megvárom előbb a városi végrehajtót. Addig nem fizetők, ameddig nem muszáj. Haéd dolgozzanak az urak a pénzünkért, nézze mög az embör. No, mögyök már. Istennek ajánlom.

A fiskális utána eredt Csamangó Péternek, aki meg akart szökni előle. A piacon fogta el épen, amikor a kocsijába akart ülni.

— Husz korona nem lesz sok a fáradságomért, urambátyám, — mondta a fiskális ur, megadta most már az „urambátyám” titulust.

— Hát aztán mér? Azért tán, mert az ur egy kukkot se szólt és elítéltek? Nem vagyok bolond. Leginkább csak azért monstem el az urhoz, hogy megtugygyam, jószándéku-e. Mert kint a tanyán az embörök nagyon föl vannak a hírével. Hát majd elmondom.

A lovak közé csapott és hamarosan eltűnt egy nagy porfelhőben. Angyal fiskális ur bánatosan bámult utána.

előreláthatólag szeptember hónapban kezdi meg működését. Vonalainak legnagyobb részét a szegedi üzletvezetőségétől veszi s csupán egy-néhány km hosszú vonalat kap az aradi üzletvezetőségétől. A vonalhálózat hossza 1412 km tesz ki; a szegedinél visszamaradó vonalak hossza: 1706 km. Az üzletvezetőség alá egy forgalmi főnökség: a nagybecskereki rendeltetik alá.

A temesvári üzletvezetőséghez beosztandó vonalhálózat a következő:

Temesvár—Arad, Temesvár—Máriaradna, Temesvár—Lugos—Marosillye, Temesvár—Karásebes—Orsova, Temesvár—Resicabánya, Temesvár—Versec—Pancsova, Temesvár—Pancsova, Temesvár—Temeskubin, Temesvár—Báziás, Temesvár—Nagykikinda—Szöreg.

Az új üzletvezetőség személyzeti létszáma 94 tisztviselő és 60 egyéb alkalmazott lesz, akik közé eddig Aradon szolgált tisztviselőket is beosztottak. Erdélyi Ferenc főellenőr is Temesvárra megy.

A temesvári üzletvezetőség felállítására, részére kijelölt vonalhálózzal, minden tekintetben sikeres megoldásnak tekinthető.

Az új üzletvezetőség jelen összeállításában eredményesen fog feladatának megfelelni és emellett teljes sikerrel fogja a szegedi üzletvezetőség tehermentesítésének célját is szolgáltni.

Az új üzletvezetőség magában egyesíti mindazokat a feltételeket, amelyek az eredményes működéshez szükségesek. Temesvár, az üzletvezetőség székhelye, Délmagyarország körülötte fekvő részének úgy vasutiforgalmi, mint ipari, kereskedelmi és kulturális szempontból is központja. A körülötte fekvő vonalak, ugyszólván valamennyien, köztük a két legfontosabb vonal: a Temesvár—orsovai és Temesvár—báziási vonal is, az üzletvezetőségi székhelyből indulnak ki.

Az új üzletvezetőség felállítása által a szegedi üzletvezetőség vonalainak hossza 3005 km-ről 1706 km-re apad le, amely vonalhossz ugyan még mindig tulsoknak mondható, a régi állapottal szemben azonban kétségbevonhatlanul nagy javulást jelent.

TANÜGY.

(—) Iskolaszéki ülés. Arad sz. kir. város iskolaszéke folyó évi július hó 6 án, azaz csütörtök délután 5 órakor a városbáza emeleti kistermében rendes ülést tart, amelyre az iskolaszék tagjait van szerencsém meghívni. Varjassy Lajos s. k. iskolaszéki elnök. A tanácskozás tárgyai: A befolyt tandíjról szóló kimutatás. Aradvármegye kir. tanfelügyelőjének átirata a közs. iskolákban tett látogatásairól. A kiküldött vizsgabiztosok jelentései. Az egyes tantesztületek jelentése. Az 1910—11. iskolai évben helyettesítéssel megbízott tanítók tiszteletdíjának kiutalása. A községi iskolák összes tantervének lakbér szabályrendelete. Mohos Agoston közs. tanító kérelme fizetésének folyósítása tárgyában. Grauer Viktor dr. ajánlata a tanuló ifjúság fogainak ingyenes gyógykezelése tárgyában. Cziráky Márton közs. igazgató tanító működési bizonyítványt kér. Basch Lőrinc és társa kérelme a tiszteletdíjként utalványozott összegnek a törzsfizetéshez való csatolása tárgyában. Indítványok.

(—) Felvétel a tanítókonviktusba. Az „Aradvideki Tanítóegyesület” Diákonthonában (konviktus) megüresedett helyekre jelentkezések a: 1911—12 tanévre még folyó évi július hó 15-ig elfogadtatnak. A felvételért a Diákonthon felügyelő-bizottságához címezett írásban kell jelentkezni. A folyamodványhoz csatolandók: 1. születési bizonyítvány, 2. újra oltási bizonyítvány, 3. orvosi bizonyítvány arról, hogy a gyermek ép és egészséges, végül: 4. az utolsó évi iskolai bizonyítvány. A folyamodványban megemlítendő, hogy a gyermek melyik iskolába s hányadik osztályba fog járni. Részletes felvilágosítással Kovács Vince fb. elnök szolgál.

(—) Szülők figyelmébe. Az 1911—12. tanévre, az iskola igazgatóságok által előírt kevésbé használt tankönyveket, melyek teljesen új, olcsó kötésben félárban lesznek kaphatók. Az előjegyzéseket már most kérjük eszközölni, miután ezen nagy kedvezményben elsősorban is az előjegyzettek részesülnek. Az előjegyzések Aradon *Ingusz I. és Fia* könyvkereskedésben eszközölhetők. Ugyancsak ezen óg az 1911. és 1912. évi tankönyvjegyzékét bérmentve küldi meg, valamint a múlt évben használt könyveket becsereéli az új tanévi tankönyvekért.

Kereskedők tiltakozása az adóemelés ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 3.

Az aradi kereskedők nagyszabású tiltakozó gyűlést tartottak tegnap a tömeges és nagymérvű adóemelések ellen, amelyeket a most készített és az adókiadó bizottságok elé terjesztett javaslatok magukban foglalnak. A gyűlésen, dacára annak, hogy az országos vásár a kereskedők nagy részét lekötötte, több mint százötvenen jelentek meg, akik között a kereskedők minden szakmája és rétege képviselve volt.

A megjelenteket az összehívó egyesületek: az Aradi Kereskedelmi Testület, az Aradi Kereskedők Köre és az O. M. K. E. aradi körülete nevében Faragó Rezső titkár üdvözölte, akinek indítványára a nagygyűlés elnökül Ottenberg Tivadart az Aradi Kereskedelmi és Iparkamara elnökét választották.

Ottenberg Tivadar megköszönte a nagygyűlés bizalmát. Az aradi kereskedelmi és iparkamara — ugymond — a maga részéről minden erejével támogatja a kereskedők jogos tiltakozását az adóemelések ellen. E tekintetben már eddig tett lépéseket s megbizta Zima Zibort, a kamara titkárát, hogy a kereskedelmi és iparkamarát Besztercebányán tartott országos értekezletén ezen ügyet szóvá tegye. Erről a kamara kiküldöttje tegnap a következő táviratot küldte:

Besztercebányán most folyó országos kamarai értekezleten előterjesztést tettem az adókiadások ügyében, javaslatomra egyhangulag kimondták, hogy a kereskedelmi és pénzügyminiszterekhez közös együttes memorandumot intézünk nagymérvű adóemelések ellen.

A nagygyűlés a táviratot éljenzéssel vette tudomásul. Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Nyári Vilmost és Magyarai Ferencet kérte föl.

Faragó Rezső előadó beszéde után hosszú élénk vita keletkezett, amelyben a felszólalóknak csaknem mindegyike súlyos, szinte megdöbbentő adatokat szolgáltatott arra nézve, hogy mily nagyarányú adóemelések történtek.

Pick Ernő a kézműáru kereskedők részéről kiemelte, hogy a szakma viszonyait rendkívül súlyosította a nőszabók az az eljárása, hogy mindegyik anyagraktárt tart. Ennek dacára minden szakbeli kereskedőnek emelték az adóját.

Lengyel Tivadar ehhez fölemlítette, hogy az állami versenytárgyalásoknál feltűnően mellőzik a helyi kereskedelmet. Így történt ez a legutóbb a gyermekmenhely részére történt szállításnál.

Rosenberg Arnold a bőrkereskedők részéről elmondta, hogy a szakmában minden kereskedőnek 50—100, sőt 130 százalékkal emelték adóját.

Magyarai Ferenc, Adler Andor, Domán Sándor, Klein Sándor, Nyári Vilmos, Grünvald Samu, Vojtek Alajos, Winternitz Jenő,

Sándor Artur, Angele Mátyás, Hegedüs Gyula, Benjamin Ödön, Fischer Mór, Wallfisch Armin, Donáth Simon, Zimmermann Ignác, Rothstein Mór, Dávid Vilmos, Schenk Samu, Färber Lajos, Tsehech József, Adler Dániel, Singer Sándor és mások felszólalása után elnök bezárta a vitát.

A felszólalások anyaga szerint majdaem minden kereskedőnek különösebb okok nélkül 50—70—90—100 százalékkal emelték az adóját, de előfordulnak 120, 130, sőt 280, 300 százalékos adóemelések. Olyan esetben, a mikor valakinek az üzletköre csökkent, 15 százalékkal emelték.

A nagygyűlés az előadó javaslatára mindekelőtt annak kérését határozta el, hogy az adókiadó eljárás ne történjék augusztus második felében, a mikor a kereskedők nagy része bevásárló uton van és személyesen nem jelenhetnek meg, hanem szeptember második felében. Az összehívó testületek a kamara elnökségével együtt küldöttséget menesztenek az adókiadó bizottság elnökéhez, hogy a kereskedők veszélyeztetett érdekeire a kiadó eljárásnál fokozottabb figyelmet szenteljenek. Hasonló céllal felkeresik Róka József pénzügyigazgatót. Kérni fogják, hogy a kereskedők adójának tárgyalásánál minden szakmából 3—5 bizalmiférfi hívassék be, akik a bizottság tagjainak felvilágosítást adjanak. Megkeresik az aradvárosi adóügyosztályt, hogy a kereskedők adója tárgyalásánál minden felet elérő értesítsen a napról, a melyen sorra fog kerülni. Az adófelszámoló bizottság elnökét megkeresik, tegye lehetővé, hogy a felebbezők a bizottság előtt személyesen is megjelenhessenek s előadhassák érveiket.

Ezzel az izgatott hangulatban lefolyt gyűlés véget ért.

SPORT.

A MAK. AAK. football-matche. (4:3.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 3.

Néhány héttel ezelőtt történt, hogy a Magyar Atlétikai Klub csúnyán felültette az Aradi Atlétikai Klubot, illetve Arad közönségét, azaz, hogy minden előzetes bejelentés nélkül nem jelent meg a kitűzött mérkőzésen. Ekkor a klub vezetősége rekompenciaképpen felajánlotta azt, hogy teljes első csapatát küldi le Aradra. A MAK. aztán tegnap ráduplázott eddigi fair és korrekt viselkedésére: lejött egy csapat, amelyben alig 4—5 első csapatbeli játékos volt, a többiek pedig mind második és harmadik csapatbeliek voltak.

Szép közönség gyűlt egybe tegnap délután a sporttelepen, abban a reményben, hogy élvezetes mérkőzésben lesz részük. Épen a fentebb említettekre való tekintettel a legnagyobb csatlódásban volt részük, mert a mérkőzés érdektelen, alacsony nivóju volt. Az aradi csapat sem játszott szokott formájában, ami a néhány új játékos beállításának tudható be. Az első félidőben az aradi csapat határozott fölénnyben volt; egymásután vezette a legszebb támadásokat, amelyeket azonban a MAK. védelme leszerelt. A félidő közepé táján Gencsy védhetlen goalt rug. Erre a budapestiek erőszakos játékkal felelnek, úgy, hogy egymásután szabadrugást ítél meg a bíró ellenük, sőt a félidő vége felé 11-es büntetőrugást is kap a MAK., de a kapus gyönyörűen ment. A második félidőben laányhabban folyik a játék. A MAK. hamarosan kiegyenlít, sőt 6 rugja a vezető goalt, de az AAK. nemsokkal később kiegyenlítő goalt rug. A játék további folyamán a MAK., a bíró érthetetlen intézke-

dései következtében, a közönség élénk, zajos tiltakozása mellett, rövid egymásutánban két goalt rug, még, míg az AAK. a féldő végén rug 11-esből goalt. Végeredmény 4:3 a MAC. javára.

A bíró Boros Károly (AAK) volt, aki mindenáron pártatlan akart lenni s épen ennek következtében határozottan a MAK.-nak kedvezett; amellől több súlyos hibát követett el, ami a közönségből a legvehemensebb tiltakozás hangjait váltotta ki.

+ Az Aradi Testgyakorlók Köre Szegeden. Vasárnap délután látta vendégül a fenti csapatot a Szegedi Atletikai Klub egy barátságos mérkőzésre. Nagyszámú közönség jelenlétében folyt le a játék, mely mindvégig megtartotta barátságos jellegét és változatosságával szép élvezetet nyújtott. Eltekintve a bíró pártoskodásától, Szeged 6:0 (2:0) arányú szép győzelmet aratott a minden tudását latba vető aradi csapat felett. Az A. T. K. csapatában kitűnt a védelem, de különösen Bodnár középfedezt szép helyezkedéseivel és labdaosztogatásaival és Németh kapus, kinek bravuros védeseit a közönség zajos tapsal honorálta. Itt említjük meg, hogy f. hó 9-én, vasárnap délután tartja barátságos mérkőzését a vásártéri uti pályáján az Aradi Testgyakorlók Köre a Piskii Vasutas Sportegyesület I. csapatával.

Felhőszakadás Aradon.

— Pusztító jégviharok. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 3.

Néhány napig tartó fojtó, szinte elviselhetetlen hőség után ma délután hatalmas, jéggel vegyes felhőszakadás vonult végig a városon. Az ég csatornáiból több mint egy óráig ömlött alá a zápor, mely felfrissítette a levegőt és egyidőre véget vetett a tikasztó melegnek. A vihar kisebb nagyobb károkat is okozott. Sok helyütt a víz behatolt a lakásokba, pincékbe, üzlethelyiségekbe és sok gondot okozott a felgyülemlett vízmennyiség eltávolítása. A vidéken is több helyt tett kárt a vihar.

A vihar délután fél kettőkor vette kezdetét és több mint egy óráig tartott. Élénk mennydörgés és villámlás közt indult meg az eső és csakhamar felhőszakadássá erősödött.

Husz percig hatalmas, szinte mérhetetlen mennyiség görgött alá. A csatornanyitások nem voltak képesek levezetni a vizet, rendre eldugultak és a víz utat tört magának a pincékbe.

A felhőszakadást jégeső váltotta fel. Borsó és helyenként mogyoró nagyságu jégdarabok hullottak alá. Szerencsére a jégeső csak öt-hat percig tartott és így nagyobb károkat okozott. Aztán ismét víz ömlött alá a felhőkből, majd csendessé változott át az eső. Három óra után kisütött a nap és rövid idő alatt felszáradtak az eső nyomai. A hőmérséklet a vihar következtében megenyhült, egész délután kellemes szellő fujdogált.

A vihar a forgalmat több helyt megakasztotta. A víz többek közt befolyt Deutsch Testvérek Andrassy-téri üzletébe; továbbá más üzletébe is. Néhány kisebb-nagyobb mellékutcában bokáig érő víz gyűlt össze. Így a Könyök-utcában a közlekedés megakadt. A Kalmár Nándor és társai nyomdahelyiségét is elárasztotta. A Petőfi-utca 5. számú ház pincéje is megtelt. A Varjassy József-utca egyik pincelakásába oly erővel tört be, hogy a lakó ágát felfordította. Behatolt továbbá a víz a Perényi utca 13. számú házba, valamint Nemess Géza terménykereskedő Nádor-utcai házába is.

A vízzel elárasztott lakók egymásután fordultak a rendőrséghez szivattyukat és segítséget kérve. Ez azonban bajos volt, mert csak néhány szivattyut bocsátottak rendelkezésre. Sok helyt még késő délután is szivattyúzták a vizet.

A vihar tovább vonult és a környék több helyén lényeges kárt okozott. Legérzékenyebben Kuvint sujtotta, ahol a kukorica és a zab termékek mintegy 40 százalékát verte el. Nagy kárt okozott Paulison is, ahol a kukorica és a szőlőnek negyven százaléka pusztult el. Kiseb nagyobb kárt okozott Világoson és Apátfalván. A hegyaljai szőlők nagy része megmenekült a jégtől.

Öngyilkos aradi diák.

(Amerikai párbaj áldozata. — A szászsebesi esperes elbeszélése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 3.

Vasárnap reggel öngyilkos lett Aradon az aradi kereskedelmi iskola második osztályának egyik növendéke. Az öngyilkos Domsa Celzius. Jómódu és tekintélyes családból származik, az édes atyja görög keleti esperes Szászsebesen.

Az öngyilkosság okáról és annak végrehajtásáról az elhunyt iskolatársai és valószínűleg ezek vallomása alapján szerzett információk szerint a rendőrség is a következőket mondta el:

A fiu az elmúlt évben megismerkedett egyik rácvárcsi kávéházban egy kasszirnővel. A nő csinos volt és nem kellett sok, hogy a tapasztalatlan fiu beléje szeressen. A kasszirnő kihasználta a fiu érzelmeit és nap-nap után rendes vendége volt az éjjeli kávéháznak. A tanulással nem igen törődött, költségeit és adósságait napról-napra nőttek. A fiatalember az Aranykéz-utca 21. számú házban vett lakást, ahol két iskolatársával egy szobában lakott, de különben teljesen szabadon járhatott, kelhetett és senki sem ellenőrizte.

Az iskolaév vége felé barátai észrevették, hogy Domsa egyre komorabb és szótlanabb lesz. Bajtársai tudták az okát. Az osztályvizsga után Aradról haza kellett mennie, ez pedig nagyon nehezére eshetett neki, mert a kasszirnőtől hónapokig el kellett volna válnia. Ez a tudat buskomorrá tette. A napokban hazulról háromszáz koronát kapott, hogy adósságait kifizesse és a legközelebbi vonattal haza utazzon.

Domsa e helyett elmulatta a pénzt. A kasszirnő társaságában mulatott, szombaton pedig Ujaradon járt több barátjával, ahol ugyilátszik pénzének utolsó maradványát elköltötte. A szombat éjjelt valószínűleg a szerelmesénél töltötte, mert éjjel későn tért haza.

A szobában vele csak Kusz Elemér iskolatársa volt. Ez tudta szándékát és sejtette, hogy öngyilkos akar lenni. Ezért nem merte a társát egyedül hagyni. Reggel hét óra felé felkelt Kusz és mert látta, hogy társa nyugodtan alszik az ágyban, kiment a szobából, hogy a gazdaasszonyától a reggelit kérje.

Alig távozott, egy revolverdurránását hallotta és visszasietett. Ott találta Kozma Jenőt vérző mellel az ágyban.

A megriadt diák segítségért kiáltott, mire néhány szomszéd jött a szobába. Azok értesítették a rendőrséget és orvost hívtak. Az orvos megvizsgálta a sebet és konstatálta, hogy halálos, néhány pillanat múlva a szerencsétlen diák meg is halt.

Az öngyilkos mellett feküdt a revolver, amelyből magára lőtt. Mindössze egy golyót irányított maga felé, de az áthatolt a szívére és biztos halált okozott. Levelet nem bocsátott

hátra és így írásban nem indokolta, miért lett öngyilkossá. Az esetről értesítették az apját, a holttestet pedig kiszállították az alsótemető halottaskamarájába. Az esperes ma reggel Aradra érkezett és rendőri engedéllyel elszállította fia holttestét Szászvárosra.

Tudósítónk értesülése szerint azonban a tanuló társak elbeszélésében említett jelenségek nem okai, sem előzményei nem voltak az ifju öngyilkosságának. Már csak a végső akkordjaiként tekintendők egy veszendő életnek, melyet ezelőtt két esztendője jegyzett el a halállal a szászsebesi esperes akkor tizenhat esztendő fia.

Maga a mélyen sujtott apa mondotta el itt Aradon, Somogyi Gyula dr. kereskedelmi iskolai igazgatónak az erőszakos halál igazi okát.

Az igazgatótól így hallottuk az előzményeket:

— Többször kifejeztem évközben Domsa előtt nem tetszésemet amiatt, hogy folytonosan nagyobb pénzüsségeket kapott hazulról. Mikor kérdőre vontam a miatt, hogy sok pénzt költ, mindig tudott valami plauzibilisnek látszó okot mondani. Különös figyelemmel kísértem, mert édes atyja többször írt hozzám levelet és arra kért, hogy fordítsak gondot a fiára. Megtettem, mert úgy láttam, hogy eszes és törekvő tanuló. Jó bizonyítványt kapott az év végével. Vidámnak, meglegedettnek láttam és abban a meggyőződésben éltem, hogy a fiu még június 24-én elutazott szüleihez. Nem vettem észre semmi rendellenességet rajta, csak egy pillanatra tűnt fel gyanusnak egy megjegyzése. A bizonyítvány kiosztás előtti napok egyikén ismét nagyobb összeget kapott hazulról. Mikor kézbesíttem neki az ötven koronát, így szólt izgatottan:

— Csak ilyen keveset kaptam?

— Egy pillanatig — mondotta — feltűnt a fiu izgatottsága, de nem tulajdonítottam neki nagyobb jelentőséget.

— Mikor tegnap az öngyilkosságról értesültem, ismét felülőt előttem az előbb elmondott jelenet és azt hittem, hogy a fiu azért lett öngyilkos, mert nem kapott elég pénzt hazulról és talán nem tudta kifizetni az adósságait.

— Ma azonban a mélyen sujtott apától megtudtam a valóságot. Domsa esperes felkeresett ma délelőtt az intézetben és elmondotta, hogy a leújtó hirre el volt már készülve két esztendő óta. Azért adta Aradra a fiát, mert azt hitte, hogy az idegenbe felejteni fog. Az ifju ugyanis két évvel ezelőtt megismerkedett egy fiatalemberrel, akit valamelyik katonaintézetből láha életmódja miatt eltávolítottak. Szoros barátság fejlődött ki a gyerekek között — mondotta az esperes — és a fiam züllet kezdett. Éjjeleket töltött a házon kívül barátja társaságában, akit bevezetett a velünk ismeretségben álló családokhoz is. A fiam udvarol egy szászsebesi előkelő család leánygyermekének. Játzó pajtások, gyermekkori ismerősök voltak. Arról halvány sejtelmünk se volt, hogy az én tizenhat esztendő fia szerelmes a csitri leánykába. A viszony azonban sokkal komolyabb volt, mint ahogy hittük. A lesapott katonanövendék is tette a szépet a leánynak, aki úgy látszik a másikkhoz is igen olyan naiv módon nyájas és kedves volt, mint az én fiamhoz és a két esztelen ifju miatt élet-halál harcot vívott. Elhatároztam, hogy amerikai párbajra kelnek és aki a fele golyót huzza, az két esztendő múlva elölvi magát. A fiam lett az áldozata ennek a gyerekes fellobbanásnak. Tudtuk a dologról, de nem tudtuk megakadályozni. Azt hittem, hogyha idegenbe küldöm a fiut, akkor felejteni fog. Nyolc gyermekem van, nagy ál-

dozatokat kellett hoznom elhunyt gyermekemért, de szívesen tettem, mert jó tehetségű, jóra való gyermeknek ismertem.

— Ez a valóságos oka a gyermekem tragikus halálának — fejezte be megindító zokogással az ősz pap elbeszélését — és ebből a fatalisztikus elhatározásból értheti meg, miért vesztette el előtte az élet az értékét és merült bele a lumpolásba, a tivornyába.

A Justh-párt sajtópöre.

(Az aradi választójogi gyűlés epilógusa.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 3.

A függetlenségi párt és a szociálisták által rendezett aradi választójogi nagygyűlés után, amelyen Pop-Csicsó képviselő is felszólalt, egy hódmezővásárhelyi lap hazaárulással és román pénzen történt megvesztegetéssel gyanúsította meg az országgyűlési függetlenségi és 48-as Justh-pártot, amelynek nevében annak elnöke: Justh Gyula, becsületsértésért és rágalmozásért sajtópört indított a „Hódmezővásárhely” című lap ellen az erre illetékes szegedi kir. törvényszék esküdtbírójánál.

A Justh-párt bűnvádi feljelentése így hangzik:

Tekintetes kir. Törvényszék, mint Büntető Bíróság!

Fejérváry József hódmezővásárhelyi lakost, mint a Hódmezővásárhelyen megjelenő „Hódmezővásárhely” című munkapárti politikai napilap felelős szerkesztőjét az országos függetlenségi és 48-as párt megbízása és felhatalmazása alapján.

Vádolom

az 1878. évi V. t.-c. 261. §-ába ütköző, a 259. §. szerint minősülő, a 261. §. második bekezdése szerint büntetendő nyomtatvány útján elkövetett becsületsértés vétsége címén és az 1878. évi V. t.-c. 258. §-ába ütköző, a 259. §. szerint minősülő és büntetendő nyomtatvány útján elkövetett rágalmozás címén, mert a Hódmezővásárhelyen megjelenő „Hódmezővásárhely” című politikai napilap 1911. év május hó 7-ik napján megjelent, XXXI-ik évfolyam 91-ik számában:

„Árulás készül! Judás pénz az ellenzék kasszájában! Félmilliót kapnak a román titkos alaptól”

című, a szerző megnevezése nélkül megjelent vezércikk az országos függetlenségi és 48-as párt ellen meggyalázó kifejezéseket használó olyan tényeket állít a pártokról, melyek valóságuk esetében a pártot közmegegyezésnek tennék ki.

Fejérváry József az 1848. évi XVIII. t.-c. 13. és 33. szakaszai szerint, mint felelős szerkesztő büntetőjogi felelősséggel tartozik.

A cikket egész terjedelmében vád tárgyává teszem s ezen ezért ezen bűnvádi feljelentésben szövegint idézem.

„Árulás készül! Judás pénz az ellenzék kasszájában. Félmilliót kapnak a román titkos alaptól.”

Tegnap „Jegyzet” nevű lapunkban aggodó hazafiúi lelkünk sugallta hírt adtunk közre, hogy az ellenzék árulásra készül, azért szövetkezik a haza minden ellenséggel, ráccal, románnal, tóttal.

Nem is sejtettük akkor, hogy a rágalmozást a következő napon egy szomorú szenzációs hírrel tudjuk megerősíteni.

Köztudomású, hogy az ellenzék a vasárnap Aradon összeszűrte a levelet a szociálistákkal, amit különben senki sem vett volna, mert vajmi kicsi jelentőséget tulajdonítanak a dolognak, tudják ezt maguk az ellenzékiek is és tisztában vannak ők maguk is, hogy a szociálistákkal való ölekezés nem sokat használ nekik, azonban nem is erre fektették a főszűrt; a szociálistákkal való ölekezést ők csak lepelnek használták Aradon, amely mögött egy-egy veszedelmes paktum jött létre az ellenzék és az oláhok között, akik fél millió koronát ajándékoztak el a román titkos alaptól választási célokra, ha a románoknak a legközelebbi választáson segítségére lesz az ellenzék, hogy megfelelő számú román képviselőt juttathassanak be a magyar képviselőházba.

Egészen véletlenül jutottunk ennek a szomorú hírnél a tudomására.

Ugyanis lapunk egyik barátjának dolga volt Erdélyben a múlt héten. Aradon keresztül utazott s épen abba a szakaszba szállott be Aradon két uriember is. Alig indult el a vonat, elkezdtek beszélgetni románul, abban a hitben, hogy a bent ülő nem érti meg, mivel köszöntésüket magyarul fogadta.

A mi emberünk a vasut mentén elterülő tájban gyönyörködött, ügyet sem vetett a járóvevényekre, azonban egyszerre figyelni kezdett rájuk s szinte meghűlt a vér ereiben, mikor megtudta, hogy miről folyik a szó.

A következő párbeszédet jegyezte meg magának a mi emberünk, aki kitűnően tud románul:

— Jó üzletet csináltunk, kollega — mondá az egyik.

— Kicsit drágának találom, — szól a másik.

— Ugyan mi jut eszedbe, bagatel az egész! Bukarestben úgy megörülnek neki, hogy egyszeriben visszakapjuk azt a félmilliót.

— De most már az a kérdés, hogy ezek a kutya 48-asok nem-e fognak minket becsapni?

— Afelől nyugodt lehetsz. Ezek az édesanyjukat is feláldoznák pénzért s pláne most, hogy letörték, az elkeseredettség is sarkalja őket. Én egészen biztos vagyok benne, hogy a legközelebbi választáson úgy fognak korteskedni mellettünk a 48-asok Erdélyben, hogy legalább 30 mandátumot nyerünk épen a magyar vidékeken.

— Ha ez valóra válna, úgy nem sokkallanám az összeg kétszeresét sem, hisz a mi bankjaink egy esztendő alatt behozzák ezt az összeget.

— No látod, kollega, hogy jó üzlet, csak türelemmel kell lenni, s mi kiereszszakoltatjuk velük, hogy mielőbb feloszlassák a képviselőházat.

— Hát ha nem sikerül?

— Az sem baj, akkor várunk, legalább jobban előkészítjük a talajt a választásra.

A mi emberünknek ki kellett szállni a vonatból s nem lehetett tanuja a további diskurzusnak, amire különben nem is volt szükség, mert ebből a pár szóból épen eleget tudott meg.

A vér szinte megfagyott ereinkben, amikor velünk ezt a hírt közölték. Azonban egy percig sem kételkedhetünk, mert olyan szavahihető ember mondotta nekünk, a kiből nincs okunk kételkedni.

Ime tehát pénzért szolgálják a haza ellenségeit azok, akik kisajátították maguknak a hazafi jelzót.

A hazafias magyarság tudni fogja a kötelességét azokkal a judásokkal szemben.

Az illetékes körök figyelmét is felhívjuk erre a botrányos árulásra, hogy idejekorán megtegyék a kellő intézkedéseket, nehogy Janku Judai a 48-as muszkavezetők segítségével kárt csenek hazánkban.

Különben a 48-as párt jobb érzelmi tagjai már is szállingóznak kifele, mivel ennek a gyalázatos hazaáruló munkának még passzív szereplői sem akarnak lenni.

Különösen kiemelem a következő sértéseket: „Egy veszedelmes paktum jött létre az ellenzék és az oláhok között, akik félmillió koronát ajánlottak fel a román titkos alaptól választási célokra, ha a románoknak a legközelebbi választáson segítségére lesz az ellenzék.” „Ime tehát pénzért szolgálják a haza ellenségeit azok, akik kisajátították maguknak a hazafi jelzót.” „48-as muszkavezetők.” „Gyalázatos, hazaáruló munka.”

Kérem a vizsgálat sürgős elrendelését, hogy a példátlan rágalmozás felett ítélkezhessek a bíróság. Nemcsak felháborító, hanem mélységesen elszomorító is az az emberi elvetemültség, melyből a „Hódmezővásárhely” inkriminált cikke keletkezett. A közélet kérdései felett helyes és szükséges az igazságos érvek vitája, de a példa nélkül áll a magyar sajtó történetében, hogy egy újság egy országos politikai pártot, Kossuth Lajos hitvallásának pártját hazaárulással, megvesztegetéssel vádol. Míg mi önzetlen önfeláldozással, kitartással, szent lelkesedéssel küzdünk nemzetünk jogainak kivívásáért, az általános, egyenlő, titkos választójog megteremtéséért, addig becsületünk ellen névtelenül, orvul támadnak. A megtorlásnak arányban kell állania az ellenünk elkövetett bűn súlyosságával. Tisztelettel *Justh Gyula*, országgyűlési képviselő, az országos függetlenségi és 48-as párt elnöke.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színházi műsor:

Kedd: Theodor és társa, bohózat. Vendrey Ferenc és Tapolczay Dezső vendégfelléptével.

Szerda: Cigányszerelem, operett.

Csütörtök: Babuska, operett.

Péntek: Ezred apja, énekes bohózat. Előszőr. Vendrey Ferenc és Tapolczay Dezső vendégfelléptével.

Szombat: Ezred apja, énekes bohózat. Vendrey Ferenc és Tapolczay Dezső vendégfelléptével.

Mottl Félix meghalt.

— A világhírű dirigens utolsó napjai. —

Távirati tudósítás.

München, július 3.

A müncheni udvari opera egyik előadásán pár nap előtt sajnálatos baleset történt, amelynek híre rövid idő alatt befutotta az egész zenei világot. Mottl Félix, a világhírű dirigens ugyanis dirigálás közben hirtelen annyira rosszul lett, hogy haza kellett azonnal szállítani a lakására. Akkor azt hitte mindenki, hogy csak muló betegségről van szó, azonban a karmester állapota napról-napra rosszabodott, szivbaja, amely a katasztrófát is okozta, egyre súlyosabbá lett s bár egy-egy napra még úgy látszott, hogy betegségből felépül, vasárnap délután fél négy órakor szivbénulás következtében Münchenben meghalt.

A híres karmester iránt betegsége egész tartama alatt föltűnő nagy és meleg részvét nyilvánult meg az egész muzsikusi világ körében s halála — bár az utóbbi napok eseményei után épenséggel nem volt váratlan — a megdöbbentő szenzáció erejével hatott.

Mottl a Wagner után következett fiatalabb karmesteri iskolának volt egyik legtehetségesebb tagja. Ifjúkorát Wagner körében, Bayreutben töltötte s ezek az esztendők egész pályá-

tutásán nyomot hagytak. A Wagner dirigensek között a legkiválóbb Mottl volt. A germán zeneórási után legtöbbször és legjobban Mozart-ot dirigálta. Életének egyik legnagyobb sikerét Mozart *Festspiele*-jeinek dirigálásával s betanításával szerezte.

Több zeneelméleti könyvet is irt, amelyek a modern zenetheóriának legbecesebb munkái.

A mellett, hogy ilyen eredményeket ért el zenei téren, ő maga sohasem foglalkozott komponálással. Lehetséges azonban, hogy most, halála után, fognak hagyatékában kompozíciókra akadni.

Mottl mindössze negyvenhét esztendőét élt. Felesége *Staudhartner* Henriette kamaraénekesnő volt, akivel csak halálos ágyán lépett házasságra.

* **Dálnoky-Nagy Lajos** darabja Nagyváradon. *Dálnoky-Nagy* Lajosnak, Aradmegye alispánjának a *Pletyka* című szindarabját, amelyet a budapesti Nemzeti Színházban nagy sikerrel játszottak, ma este mutatták be Nagyváradon nagy siker mellett. A darabban bucsuzott a nagyváradai közönségtől a Nemzeti színház három kitűnő művésze, D. Ligeti Juliska, Dezső József és Rózsahegyi Kálmán, akik Nagyváradon több napig vendégszerepeltek. A darabnak rendkívül nagy sikere volt.

* **Vendrey és Tapolczay** vendégfölképte. A Theodor és Társa az elmúlt idény egyik legnagyobb sikerű darabjában kezdik meg vendégszereplésüket Vendrey és Tapolczay az aradi nyári színház állandó két vendége. A francia bohózat, amely telve van a gall szellem minden finomságával, elejétől végig mulattató és szórakoztató. A két művész, akiknek ez egyik legjobb szerepük, már tavaly is megkacagtatták a közönséget ezzel az alakításukkal.

* **Czigányszerelem.** A nyári színházban szerdán kerül színre először a téli szezon legnagyobb slágerű operettje, a *Cigányszerelem*, ugyanabban a jó szereposztásban, mint a premiéren. A darab, tekintve, hogy az aréna színpada jóval nagyobb a téli színháznál, sokkal inkább fog érvényesülni.

* **Uj idők.** Az egyhangú hosszú nyári napokban a legkellemebb szórakozást nyújtja Herceg Ferenc kitűnő lapja, az „Uj idők”, amely a legkisebb és a legnagyobb fürdő- és üdülőhelyekre is elkísér bennünket, hogy szövegével és illusztrációval elevenéget, frisséget vigyen minden magyar családba. Ami jelentős esemény a hét folyamán történik, arról mindenről beszámol az Uj idők képen és írásban. Szövegrészét a szerkesztő Herceg Ferencen kívül a legjava magyar írók írják. Regény, elbeszélés, ismeretterjesztő és társadalmi cikkek, versek váltakoznak az Uj Idők szövegrészében. Az idegen írók rovataiban ott találjuk a külföldi irodalom legjelesebbjeinek kis remekműveit és így az egész világ-irodalommal lépést tarthatunk. Horkayné az Uj idők hasábjain szól hozzá, a maga elmés modorában, az aktuális eseményekhez. Az Uj idők minden előfizetője ingyen kapja a század legérdekesebb regényét, *Dumas* Monte-Cristó című művét. Az Uj idők előfizetési ára félévre 10 korona, negyedévre 5 korona. Mutatványszámot kérésre ingyen. Kiadóhivatal Budapest, VI., Andrásy-ut 10. szám.

* **A Nyugat.** Ignotus, Fenyő Miksa és Osvát Ernő szerkesztésében megjelenő szépirodalmi és kritikai folyóirat július hó 1-i 13 ik száma a következő gazdag, érdekes tartalommal jelent meg: Halász Imre: Egy letűnt nemzedék (Tizenhetedik közlemény). Eötvös József báró I. Ady Endre: Versek. Bán Ferenc: Az új Isten. (Novella.) Gellért Oszkár: Salamon énekek éneke. (Vers.) Schöpfung Aladár: Petőfi napjai. Lányi Sarolta: Versek. Móricz Zsigmond: Thukydides beszédei: I. Tisza István gróf beszédei. Ignotus: Tengerparti alkonyat. (Vers.) Babits Mihály: Nietzsche mint filológus. Figyelő: Karinthy Frigyes: Fürst Milán. Ignotus: Budapesttől a föld körül Budapestig. Peterdy István: Erdős Renée: János tanítvány.

Várady István: Majthényi György: Esteli énekek. Bálint Aladár: A szépművészeti muzeum régi rajzai. Felek Gyéza: Paul Szinyei von Merse. Ignotus: Chorin. Hatvany Lajos: Dicsérjük a pápát. Lánzy Jenő: Prohászka indexen. Faragó Miksa: Matlekovits Sándor: Az ipar alakulása a kapitalizmus korszakában. Móricz Miklós: Az indemnitás. A Nyugat főmunkatársai: Ady Endre, Ambrus Zoltán, Babits Mihály, Halász Imre, Hatvany Lajos, Móricz Zsigmond. A Nyugat előfizetési ára: egész évre 24 korona, félévre 12 korona. Egyes szám ára 1 korona 20 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: V. Mérleg-utca 9. Mutatványszámot kívánatra díjtalanul küld a kiadóhivatal.

* **A viharzó tengeren és még három slágerdráma az Apollóban.** A vasárnapi lapokban már előre jeleztük, hogy az Apolló-színház, mely sohasem tekinti az anyagi áldozatokat, amikor arról van szó, hogy a közönségnek kiváló képeket mutathasson be, megszerezte két napra „A viharzó tengeren” című halászttragédiát, amely ma a kinematográfia csodája. Az egész dráma a tengerparton s a viharzó hullámokon játszódik le. Ott bucsuzik el a leány a vőlegényétől, a kit hiába vár vissza, még a madár sem hoz hírt róla. Felesége lesz egy másik fiatalembernek, aki egy hatalmas bóra alatt kimegy többedmagával a tengerre, hogy egy elsüllyedő hajó embereit megmentse. A toronymagasságra emelkedő hullámokon összetalálkozik a felesége volt vőlegényével. Rövid, de borzalmas lelki tusát viv magában. Elhatározása aljas: a tengerbe hagyja veszni vetélytársát. Lelkiismerete nem hagyja nyugodni s elmondja borzalmas kalandját feleségének, aki ezért otthagyja. A férje ezt annyira a szívére veszi, hogy ő is beleöli magát a tengerbe. A gyönyörű drámán kívül még három slágerdrámát mutat be kedden az Apolló.

* **A leánykereskedelem.** Megérdemelt nagy érdeklődés mellett mutatta be az Uránia-színház vasárnap és hétfőn Urbán Gad szenzációs drámáját, a *Leánykereskedelmet*. A gyönyörű tragédiának eme befejező része hatásban, ha lehet még drámaibb az első két ciklusnál. Nincs az a cinizmus, mely meghatottságba ne olvadna fel ennek a megkapó embertragédiának láttára. Azt a Milsent ez a sok skálájú zseniális művész, Edithnek, az áldozatnak szerepébe, elementális erővel ragyogtatja nagy művészetét. Ideális dolga van a koppenhágai udvari színház rendezőjének, mikor azt a Milsenek támogatják grandiózus ötleteinek kivételében. Az Uránia-színház publikuma őszinte csodálattal élvezi a magasabb rendű művészetnek eme nagy koncepciójú terveket és örömmel látja, hogy a kinematográfia filmjei diadalmasan állják meg a helyet a komoly tendenciájú művészetben is. Az Uránia-színház kedden mutatja be utoljára Urbán Gad remekművét és ugyanekkor kerül le a műsorról a *Viribus Unitis* vizrebocsajtására, szerdán pedig szenzációs új műsorban gyönyörködhet a közönség.

VIDÉK.

A pécskai új plébános. Mint jeleztük, magyarpécskai róm. kat. plébánosná a m. kir. földművelésügyi miniszter Olajos József máslaki esperes plébánost nevezte ki. Olajos József e hó 2-án vasárnap érkezett meg Magyarpécskára. Az indóházánál szép számu közönség fogadta harsány éljenzésben adott tiszteletének kifejezést. Az éljenzés lecsillapuitával előlépett Povázsay Soma községi főjegyző s az érkezőt meleg szavakkal üdvözölte. Az esperes-plébános meghatottan köszönte meg a szívólyes fogadtatást s kijelentette a költő szavaival élve, hogy azzal az elhatározással jött új otthonába, hogy itt élni-halni fog s tevékenységét az egyház és község javára és felvirágoztatására fogja fordí-

tani. Kijelentését lelkes éljenzés követte, mely után az új plébános a nagyszámu tisztelőktől kísérvé, templomba hajtatott, hol misét mondott s ennek szónoklatával egyenesen meghódította az egész közönséget.

A cseklészi kastély leégett.

— Elpusztult műkincsek. —

Lávirati tudósítás.

Cseklész, július 3.

Az Esterházy-család cseklészi kastélya, amely épen restaurálás alatt volt, tegnap hajnalban kigyuladt és nagyrészt elégett s elpusztult a kastélyban összegyűjtött sok műkincs és történelmi ereklye is; alig lehetett belőlük valamit megmenteni. A kastély magaslaton épült, amely dominálja az egész környéket. Égése roppant nagy távolságra ellátszott és megvilágította a még éberengő hajnalt.

A tüzet éjjel két órakor vették észre. Délben kéménytűz volt, de ezt eloltották, meglehet azonban, hogy nem eléggé alaposan. Az éjjeli tűz rendkívül gyorsasággal terjedt, mert a kastélynak nagy része fából épült. A lángok csakhamar elborították az egész tetőt s a lehulló zsarátnokok meggyújtották a szebbnél-szebb antik butorokat. A tüzet végignézte Esterházy Károly gróf, a család feje, a fiával együtt s részt vett az oltás vezetésében is.

A falu kezdetleges fölszerelésű tűzoltói nem tudták megakadályozni, hogy a tűz el ne terjedjen a száznegyven esztendős kastélyon. A butorok után lángba borult a könyvtár is, megbecsülhetetlen értékű, pótolhatatlan főlíások hamvadtak el s a karrarai márványból való remek szobrocskák is elpusztultak a tűzben. Elégett a család nagyszerű Napoleon-relikviagyűjteménye is, közte Napoleonnak sok eredeti kezeírású levele, a melyeket drága pénzen vásárolt össze a család.

A kastély után lángba borult a torony is, a melyben *Pro libertate* fölírasú Rákóczi-harang függött. A nagy tűz elolvastotta a nevezett harangot. Elpusztult a család fegyvergyűjteménye is, a melyet Esterházy Mihály gróf gyűjtött hosszú időn át. A középső torony után a két szárnytorony is leégett, a tetőből semmi sem látszott: mindent elborítottak a lángok.

Közben kivilágosodott. Megjötték a szomszéd községek tűzoltói és Pozsonyból egy utász-zászlóalj és együttesen igyekeztek a tűz terjedését meggátolni. Rendkívül kemény küzdelem árán, a mely délutáni két óráig tartott, sikerült megakadályozni, hogy a tűz az első emeletre is áttörjön, ezt s a földszintet tehát meglehetősen menteni.

Az egész kárból amelynek összege kiszámíthatatlanul nagy, nem térül meg semmi, mert semmi sem volt biztosítva. Az elégett képek, metszetek, szobrok, könyvek (köztük sok unikum) és antik buorok értéke megbecsülhetetlen, de legjobban fájlalja a gróf a Napoleon gróf leveleit. Szerencse, hogy a japán szobát és a Mária Terézia szobát meg lehetett menteni, mert ezekben is rendkívül becses mügyűjtemények és pótolhatatlan ereklyék vannak.

A kastély a családban folyó pör miatt birói zár alatt van. Ez volt a veszedelem elterjedésének főoka. Senki sem mert a birói zárhoz hozzányulni, míg a veszedelem meg nem növekedett s akkor is sok idő telt el az erős ajtók betörésével. A valóságos kárt nem tudják hamarosan megállapítani, még hozzávetőleg sem.

Tanárok országos gyűlése

— A kongregációk ellen. —

Távirati tudósítás.

Arad, július 3.

Az Országos Középiskolai Tanáregyesület negyvenötödik évi rendes közgyűlését tegnap és ma tartotta meg az Akadémia üléstermében. A gyűlés igen népes volt, méltó a lefolyt zajos esztendőhöz, melyben a középiskolai tanárság anyagi és erkölcsi javaiért sikeresen küzdött.

Az első napon Négyesy László elnök nyitotta meg a közgyűlést. Rámutatott a lefolyt zajos esztendőre, melyben a tanárság országos nagy mozgalma szép sikerrel végződött. Most már föl van mentve a tanárság attól, hogy hátratétele miatt panaszkodjék és a többi tisztviselői ágazatokkal egy vonalban küzdhet. Az anyagiakért való küzdelem felszabadult erői így lassan-lassan iskola-javító munkába kezdhetnek. Új formáját keresik a középiskolának, mely gyakorlatiasabb akar lenni a régi középiskolánál. Inti a tanárságot, hogy pártok eszközévé ne legyen, vonja ki magát a nem iskolai személyek és hatalmak ellenőrzése alól és semmiféle idegen és titkos tényezőnek fölöttük hatalmat ne engedjen. Ne tűrje, hogy lelkiismeretén bárki erőszakoskodjék. (Éljenzés.)

Az elnök üdvözölte ezután Matskásy József főigazgatót, a kultuszminiszter és Netzer Ferenc alezredest, a honvédelmi miniszter képviselőjét. Matskásy József főigazgató pár szóval választ is az üdvözlésre.

Az elnök apostrofálására Balogh Jenő államtitkár is felszólt. A közigazgatásba kirendelt tanárnak éri magát, aki volt tanártársainak ajánlja, hogy őrizze meg egységüket, legyenek bátrak a tudományos kutatás szabadságának megvédésében és legyenek egymás iránt türelmesekek. (Hosszantartó éljenzés.)

Az egyes felekezeti egyesületek egytől-egyig teljes harmóniában üdvözölték a közös tanáregyesületet. Majd az új tisztikar bejelentése következett. Kivált zajosan megéljenezték Gál Mózes, az új alelnököt.

Felbontották a földrajzi társaság pályázatán győzött három legjobb munka jellegű levélkéjét és kitünt, hogy mind a három munkát Pap Dezső szolnoki tanár szerezte. Megéljenezték.

A tanáregyesület elhatározta, hogy jövő évi közgyűlését Szegeden tartja, a hová a város a tanárságot erre az alkalomra meghívta.

Következtek a napirend tárgyai.

Mihola Sándor a jövő iskolajáról tartott fölolvast, fejtegetve, hogy a tanárságnak tudomásul kell venni, hogy a társadalom és az iskolázható szülők nincsenek megelégedve a mai középiskolával és törekednie kell az iskola megjavítására. Határozati javaslatot is adott be, hogy vegyék munkába a jövő középiskolának tervezetét. Hozzászóllottak: Kármán Mór (Budapest), Gaggy Dénes (Szeged), Dénes Lajos (Budapest), Négyesy László (Budapest), Gulyás István (Debrecen), Waldapfel János (Budapest), Pap Illés (Kassa) és Thótt Rezső (Budapest).

Imre Sándor dr. (Budapest) értekezett ezután ezen a címen: Pedagógia és politika. Általános tetszés közt fejtegette, hogy a tanároktól nem lehet elvitatni a jogot attól, hogy a politikával foglalkozzanak, mert a pedagógia és politika elméletben és gyakorlatban kényszerítő erővel egymáshoz vezet. Egyik vagy másik párt politikáját azonban a nevelő nem szolgálhatja, mert a pártment a part érdeke vezeti, míg a nevelést az eszmének kell irányítania. Ezért pártokon felülemelkedő politikai gondolkodásra kell törekednie és a nevelés pedagógiai értéke mindig tárgyiaságának mértékétől függ.

Ezután Fest Sándor (Brassó) az Egyesült Államok középiskolájáról és Bezdek József (Nagyvárad) a japán és amerikai iskolákról értekeztek.

A szakosztályokban Loisch János (Budapest) az irodalmi olvasmányokat tárgyalta. Ugyanott Laurentzi Vilmos (Brassó) szólott a magyar történelem tanításában uralkodó téves és hibás fölfogásokról. Szóts Gyula (Brassó) a középiskola magyarságáról szólott. Benisch Arthur (Pécs) a tanulmányi kirándulásokat és a diákszállók építését sürgette. Nagy Jenő (Ko-

lozsvár) a hazai internátusokról értekezett. Vértés O. József (Budapest) a gyógyító pedagógiának a középiskola terén való föladatait ismertette és Papp Illés (Kassa) a kézimunkának a középiskolában való fontosságát fejtegette.

A mai tanácskozást kilenc óra helyett csak tizenegy órakor nyitották meg a választmányi ülés elhúzódása miatt.

Bódis Jusztin elnöklésével elsőnek Sárkány Lóránt (Dés) értekezett a rendtartás reformjáról. Kivánta, hogy 50-70 tanuló helyett osztályonként csak 30-40 tanuló oktassanak és ha az pénzügyi szempontból akadályba ütköznék, akkor a tandíjat emeljék föl. Fölveti a progresszív tandíj behozatalának eszméjét. A tantárgyanként való osztályozás helyett kívánja a tanulók általános megítélését.

A tetszéssel fogadott fölolvastás után kiküldték a szavazatszedő-bizottságot.

Ezek után Schmidt Márton dr. értekezett az iskolakönyvekről.

Az iskolakönyvek kérdéséhez hozzászólt Négyesy László, a ki elmondotta, hogy a tanár tehet arról, hogy jó könyv legyen az iskolában. Egyszerűen nem kell a rossz könyvet alkalmazni és nem kell követni azokat, a kik nem a könyv jóságát, hanem a szerző vagy a kiadó felekezését nézik.

A közgyűlés bizottságot küldött ki egy módszertani folyóirat alapítására, a mely az iskolakönyveket is bírálja. A bizottság elnöke lett Waldapfel János dr.

Sajó Sándor főtitkár terjesztette elő most évi jelentését. Ismertette és méltatta a mozgalmat az országos tanárkongresszus sikerét és erkölcsi jelentőségét, az egyesületi körök és bizottságok végzett munkáját és reformterveit. A tanárság közzétett tolmácsolta a kormány, parlamentnek és sajtónak a küzdelemes napokban tapasztalt megértésért és támogatásért. Ismertette a tanárságnak a hitoktatókra vonatkozó álláspontját és azt a kívánságát, hogy a tanári állások pályázathirdetés útján töltsenek be. Megemlékezett a nyugdíjprótló szövetséget tervéről és a helyettes tanárok helyzetéről. Részletesen fejtegette a felekezeti eszkaláció és kongregációs szellem tüneteit. E tünetek megvannak és nagy erkölcsi károkat okoznak: megzavarják a csendes munka örömet, a munka érdemébe s jutalmába vetett hitet, bizalmatlankodást, ellenségeskedést okoznak tanárságban. Nem a tanulók kongregációja a fő baj, hanem a tanárok közt dúló kongregációs irányzat, ennek önző célokra való kihasználása, a törtétek, a szenteskedők sikere az igaz érdemmel szemben. Elítéli a szabadgondolkodást is, ha tulságba csap: magyar tanár a hazafiataltság gyanújának sem szabad hozzáférnie. A megnövekedett egyesületet érzésben is egységessé kell tenni, tulságoktól menten, minden irányú destruktív szélsőség nélkül. Az év folyamán 1131 új tag lépett az egyesületbe és ezzel a tagok száma 2609-re növekedett. A harmadfélezernél több tagot számláló egyesület akkor lesz igazán erős és hatalmas tényezővé, ha minden tagja a közös hivatás átérzésében s egymás megértésében lélek szerint is egyesül.

A főtitkári jelentést surin kísérte zajos taps és éljenzés.

A főtitkári jelentés elfogadása után szót kért mégis Kerékgyártó Árpád (Budapest), a ki mint a kongregáció tagja visszautasítja a közgyűlés elítélő véleményét.

Négyesy László tisztelettel ségnek ítéli ezt a visszautasítást, mert a közgyűlésnek joga van mindent az iskolát érintő ténykedést megítélni, mondhat tehát véleményt a kongregációról is.

Következett még a választás bejelentése. Az egyesület tagjai 70 választmányi tagot választottak. A hivatalos listából egyértelműleg törölték a következőket: Faragó Lajos, Gellért Jenő, Kárpáti Károly, Nagy Zsigmond, Ratkovszky Pál, Révy Ferenc, Schönvitzky Bertalan, Viszota Gyula. Helyettük bevették: Halász Bernát (Budapest), Himpfner Béla (Budapest), Homor István (Szeged), Konezné-Karacsony Ottilia (Debrecen), Köblös Samu (Hajdúböszörmény), Lóky Béla (Debrecen), Ozorai Frigyes (Budapest), Szabó Dezső (Székelyudvarhely).

HIREK.

— Az időjárás. (Az országos meteorológiai intézet hivatalos jelentése.) Felhős idő hőmérséklettel és elvélve esővel, esetleg zivatarral. Sürögnyprognózis: Hőmérséklet, elvélve csapadékkal. Déli hőmérséklet: 21,1 Celsius.

— Két kitüntetés. A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy a király Tomcsányi Gyula földmívelésügyi miniszteriumi tanácsosnak nyugalmába vonulása alkalmából a Lipót-rend lovagkeresztjét adományozza, Baghy Imre nagybirtokost pedig a közélet terén szerzett érdemei elismerésül a magyar királyi udvari tanácsossá nevezte ki.

— Kinevezés. A temesvári tábla elnöke Eisele Ferenc dr.-t a temesvári törvényszékhez fizetéses gyakornokká nevezte ki.

— Egy aradi kereskedő ünneplését. Csendben, mint a munka emberéhez illik, ünneplte a Weigl Adolf és társa cég személyzete, kartársai és számos tisztelő a nagykereskedés tulajdonosát, Freud Fülöpöt, aki 35 évi eredményes munkásság után az üzlet aktív vezetésétől visszavonul. Hosszu és munkával teljes pályára záródott le ezzel az intim ünnepléssel, a mely Freud Fülöp lankadatlan szorgalmának, a szakkörökben is elismert eredményes s különösen hazafias törekvéseinek óhajtott spontán elismerésül válni. A kiváló hírnévvel dicsekedhetős kereskedő elévülhetetlen érdeme az, hogy példát nyújtott kartársainak a magyar kereskedő ama kötelességéről, amellyel a magyar ipar pártolásának tartozik, mert a Weigl Adolf és társa cég az utóbbi 10 esztendő alatt fokozatosan, majdnem másfél millió korona értékű fonal, bőr és diszmutárut készítettett Magyarországon és ezzel csökkentette az ausztriai importot. A Freud Fülöp tiszteletére rendezett banketten a kollégák és az alkalmazottak részéről elhangzott számos felköszöntőben hangsúlyozták, hogy mekorra vesztesége az aradi kereskedelemnek az ünnepléssel visszavonulása s követésre méltó például állították őt a magyar kereskedői kar elé azzal a kívánsággal, hogy minden kereskedőt olyan hazafias elvek lelkesítsenek, mint az ünnepléte.

— A minoriták nagykáptalanja. Szegedről jelentik: A minorita rend holnapi nagykáptalanjára a szavazó tagok legnagyobb része megérkezett már. A rendi generális megbízásából Mileta Jeromos rendi titkár utazott Rómából Szegedre, hogy a holnapi ülésen elnököljön. Kisérteében voltak és az ülésen szintén részt vesznek Hacella Peregrin, Lengyel és Lakatos Ottó dr. rendfőnökök. Az aradi rendház tagjai közül a káptalanra Szegedre érkeztek: Fehér Alfréd házfőnök, Monay Ferenc rendfőnöki titkár, Zárkövy Bonifác, Szikra Lénárt plébánosok, Chrappa Sándor hitoktató. Ezenkívül az egyes rendházakból a következők érkeztek Szegedre: Lugosról: Pataky Miksa házfőnök, Kardos Lambert hitoktató, Novák Adorján kormánytanácsos, Pancsováról: Csütörtök Arnold házfőnök, Wild Endre és Mahig Berard. Szilágysomlyóról: Mahalesik Bonaventura főgimnáziumi igazgató, Fetzter Ferenc, Köhalmi Szever tanárok; Nagybányáról: Bogyunyi Kázmér házfőnök, Csabay Paulin dr. tanár, Kovács Bernardin hitoktató, Egerből: Korom Antal hitoktató; Miskolcra: Bajay Armand házfőnök, Tassjevicz Imre és Musics Aurel tanárok; Lőcséről: Placsker Nándor tanár; Imreghről: Szedlák Mátyás házfőnök; Szepes-ösütörtökhelyről: Belcsik Kornél házfőnök; Kolozsvárról: Csák Cirjék házfőnök és Nagy Bonifác tanár; Marosvásárhelyről: Tasitni Bonaventura házfőnök; Nagyenyedről Rada György házfőnök; Kézdivásárhelyről Kassák Vidor igaz-

gató, Asbóth Viktor, Révész Cirill tanárok és Heizer Szilárd segédlelkész. A szegedi rendházat Tatarek Balázs és Botte Péter segédlelkészek képviselik a káptalan ülésén.

— Pusztító vihar Bulgáriában. Szófiából jelentik nekünk: Filippopótól nyugatra és keletre pénteken és szombaton borzasztó vihar, jégeső és zivatar pusztított. Igen nagy terület viz alatt áll s a kár kiszámíthatatlan. A vasuti összeköttetés megszakadt. A keleti expressz-vonat, amely pénteken este indult el Konstantinápolyból, Tirnovából nem folytathatta útját, mert a viz Tirnovó és Pilippopolisz között elvitt két hidat. Több órai veszteglés után összekapcsolták az expressz vonatot a konvenciósvonattal és Nova Zagorán át indították tovább. Filippopolisz körül még sokkal nagyobb a kár. A szegényebb lakosság házai viz alatt vannak s a lakosok épen csak életüket tudták megmenteni és szabad ég alatt tanyáznak. A vasuti töltés Tirnovó és Bjelova között összeomlott.

— Behívták a temesvári rablógyilkost. Temesvárról jelentik: Balázs István igen szigorú felügyelet alatt ül a temesvári fogházban. Az elvetemült rablógyilkos kegyetlen merényletéről hasábokat irtak a lapok. Balázs István közismert egyéniség lett, mindenki tud róla, csak a hadsereg, a katonaság nem vesz tudomást a profán világi eseményekről és Balázs Istvánt, nagykikinda szülöttét, a kikindai katonai ügyosztály útján ma sürgősen fegyvergyakorlatra hívták be. Balázs István, úgy hisszük, egyelőre nem fog bevonulni fegyvergyakorlatra.

— A megtévedt hitoktató. Temesvárról jelentik: A Lamberg Dezső segédlelkész elleni ügyben a nyomozás tovább folyik és jelenleg arra terjeszkedik ki, hogy tanukat szerezzen arra nézve, vajjon Lamberg tényleg követette el erkölestelen üzemeket a gyermekekkel szemben. Addig is Lamberg rendőri őrizet alatt van lakásán. A vizsgálóbíró ez ügyben holnap kezdi meg a vizsgálatot s valószínűleg holnap fog megtörténni Lamberg szembesítése a gyermekekkel, a szülőkkel és az esetleges tanúkkal szemben. Lamberg mindezeidig tagadja a terhére rótt bűncselekményt. Itt említjük meg, hogy a temesvári katolikus hitoktatók beperelték a *Wolksvillét* rágalmozás miatt.

— A hunyadmezei választások előtt. Déváról jelentik: A város nagy izgatottsággal készül a holnapi alispánhelyettes választására. Gulay Lajos főjegyzővel szemben Lázár Tarbos körösbányai főszolgabíró és Ajtay dr. hátszegi ügyvéd a jelöltek. A románok Vlád Aurélt akarják megválasztani. Az egész városban heves korteskedés folyik.

— A magyarádi csendőrség ügye. Nehány éve annak, hogy Magyarádon a közbiztonsági állapotok a legnagyobb mértékben megromlottak; napirenden voltak a verekedések, lopások, rablótámadások, sőt a gyilkosságok sem igen tartoznak a ritkaságok közé. — A község előljárósága teljességgel tehetetlen volt ez anarchisztikus állapotok megszüntetésére. Végre is a község vezetősége és a lakosság, amely állandóan réttegésben élt, deputációban felkeresték Aradvármegye alispánját, s arra kérték, hogy a belügyminiszternél eszközöljön ki a község részére egy csendőr-őrsöt. A kérés meghallgatásra talált; a csendőrök nemsokára megérkeztek. Attól kezdve csendes volt a község, nem igen akadt a csendőrségnek dolga. Most azonban, ugylátszik, hogy ez az állapot hamarosan megváltozik s újra a régi fejtelenség kap lábra s a közbiztonsági állapotok ismét elfajulnak. A csendőrség az általa bérelt helyiséget ugyanis kénytelen novemberben a tulajdonosnak átadni s mindezeidig nem kapott más

megfelelő helyiséget. Az őrsparancsnokság jelentést tett a belügyminiszteriumnak, hogy novemberben hajlék nélkül maradnak s a miniszterium intézkedését kérte. Ugy hírlik, hogy a belügyminiszterium úgy döntött e kérdésben, hogy a csendőr-őrsöt a szomszédos Ágris községbe helyezi át, ahol megfelelő helyiség áll majd a rendelkezésükre. Magyarád lakossága viszont minden módot igyekszik megragadni, hogy a csendőrség továbbra is a községben maradjon, mert félt, hogy a néhány év előtti anarchisztikus állapot újra felbred; ezért holnap népes küldöttség fog Dálnoky-Nagy Lajos alispánnál s arra akarják kérni, járjon közbe a miniszteriumban, hogy a csendőrség továbbra is Magyarádon maradjon.

— A csendőr merénylője. Megirtuk, hogy Sikula község határában a garbai csendőr-őrs egyik járőrét, illetve a járőr egyik tagját, Török Albertet szolgálat közben orozva megölték. A merénylő kiderítése érdekében folytatott erélyes nyomozat most szenzációs fordulatot vett. A gyanuba fogott és letartóztatott Alb Ádám sikulai lakos, — ki különben rovott multu, börtönviselt ember — beismerte, hogy a gyilkosságot ő kísérte meg, de azt adja elő, hogy erre a szerencsétlen Török Albert csendőrtársa Kodreán György csendőr beszélte rá, s vele együtt megbeszélve hajtotta végre a gyilkossági kísérletet. Előadta, hogy ő, az előre megállapított időben egy hidnál foglalt lesállást, s midőn a csendőrök oda érkeztek, Kodreán György valami ürügy alatt vissza maradt, ő pedig a hid karjához támaszkodott, Török Albertet célba vette s meglötte. A bűnös előadása szerint Kodreán csendőr, hogy a gyanút magáról elhárítsa, tett ugyan 27 lövést, de nem ő felé, hanem a levegőbe. Ezután látva, hogy csendőrtársa nem lett életveszélyesen megsebesítve, — s tudva, hogy az őrsön senki sincs otthon, haza ment, s többféle értéktárgy, sőt állítólag készpénzt ellopva, megszökött, s azóta nyomát sem találják. Kodreán csendőrnek, mint kiszivárgott, már baja volt felettes hatóságával, s állítólag azért volt érdekében Törököt eltenni láb alól, mert ez számtalan bűnéről tudomással bírt. Alb Ádámot a csendőrség letartóztatta, Kodreánt pedig országszerte körfözik.

— Birtokcsere. Az aradi törvényszék területén a mult héten a következő ingatlan változásokat jegyezték fel: Szabó István és neje eladják a Határ-utcai 6. számú házat 7100 koronáért Goda János és nejének. — Wagner György és neje eladják a Török Ignác-utcai 7. számú házat 6800 koronáért Kreis Józsefnek. — Kerökes Samu eladja a Kossuth-utcai 37—38. számú házat 70000 koronáért özv. Sas Sándornának. — Lieker Viktor eladja az Erzsébet-utcai 13. számú házat 122.000 koronáért Szathmáry Károlynak. — Az aradi polgári takarékpénztár és tulajdonostársai eladják a Dezső-utcai 5. a) számú házat 24.000 koronáért Schannen Béláné és Neidenbach Ödönnének. — Ifj. Szücs Mihály és neje eladják az Angyal-utcai 2. számú házat 9000 koronáért Hubert Ferencnek. — Lukács Gyuláné eladja a Zrinyi-utca 4. számú házat 48.000 koronáért Kaufmann Lajos és nejének. — A Viktória takaré- és hitelintézet eladja a Schweidel-utca 1. és Vécsey-utca 7. számú házakat 54.000 koronáért Varga N. Andrásnak. — Döme Lajos és neje eladják a Kurtiesi-úti 4. számú házat 6000 koronáért Koczika György és nejének. — A Viktória takaré- és hitelintézet eladja a Szent-István-utcai 6. számú házat 14.000 koronáért Geese Károly és nejének. — Nikolits Géza eladja a szőlőjét 36.000 koronáért Bogdán Virgil dr.-nak. — Tapolcsányi Góza eladja a Kiss Erőd-utcai 7. számú házat 14.000 koronáért Péterffy Andor és nejének. — Gelegonya Ferenc és neje eladják a Szál-utcai 9. számú házat 14.700 koronáért Kosztelin Márton és nejének. — Kutny László és neje eladják a Zimándi-

utcai 11. számú házat 7500 koronáért Marinkás Imre és nejének.

— Praktikus magyar találmány. Gauzer Lajos aradi műszaki hivatalnok egy olyan vizszállító szivattyura kapott szabadalmat, amelyik praktikusságánál fogva tulszárnyalja az eddig létező összes szivattyugépeket. Ezen vizszállító motor, dacára annak, hogy szerkezete rendkívül egyszerű, egyesíti magában a gőzkazánt, gőzgépet és szivattyút és míg egy gőzgépnél vagy kézi hajtású szivattyúnál egy embert kellett alkalmazni, addig ezen vizszállító motor minden felügyelet nélkül állandóan szállítja a vizet tetszés szerinti mélységű kutból bármilyen magasságra. Eltérőleg az eddigi gépektől, semmiféle mozgó alkatrészrel, u. m. kerék-, tengely-, rugóval nem bír. Ebből kifolyólag surlódás nincsen, tehát olajozást sem kíván. Romlás és kopásnak kitett részei nincsenek. Az egész szerkezet könnyen és gyorsan szállítható és bárhol felállítható. Hajtóerőül petrolumot alkalmaz. A vizszállító motor megindítása egy láng meggyújtásával történik, amit egy gyermek is el tud végezni s néhány perc alatt már működésben van. Éjjelnappal szállítja a vizet, a nélkül, hogy csak a legcsekélyebb felügyeletre lenne szükség. Ezen készülék által lehetővé van téve, hogy minden egyes lakóház felszerelhető saját házi vízvezetékkel. Fürdőhasználatnál, kert öntözésénél és megbecsülhetetlen különösen tüzesetek alkalmával, a midőn 1—2 perc alatt egy gyermek is működésbe hozhatja. A beszerzési ára is kisebb, mint bármilyen más szivattyu szerkezeté. Ezen elmés és praktikus találmány a feltaláló lakásán Batthyányi-utca 21. sz. alatt működésben látható.

— Profesor dr. K. A. Herzfeld írja Bécsből. A „VITA“-forrás nemcsak frissítő kellemes ízű ásványviz, hanem hurutos bántalmaknál, hugasavas diathesis és a huyutak bántalmainál igen értékes gyógytényező és valószínű kincse az ásványvizeknek. 1556

— Szőlősgazdák figyelmébe. A fűrt-peronospora még mindig erősen pusztítja a fűrtöket; — sürgősen ajánljuk tehát a tőkék rézkénporral való befuvarát, mely egyedüli biztos védőszer. — Rézkénpor (gav. min.) állandóan nagy készletben van. Vojtek és Weisz Arad. 2936

— Francia likörök legbiztosabb készítésére — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 1450

VITA FORRÁS

Biztos gyógyszer: gyomor- és cukorbetegeknek küszvény, hólyag- és vesebetegeknek.

Félpohár VITA-forrás a gyomortéglést azonnal megszünteti.

A vállalat tulajdonosa: 1656

„CONSUM“ kereskedelmi részvénytársaság

Budapest, VI., Teréz-körút 4. Telefon 10—12.

Kapható minden jobb fűszerüzletben és gyógyszerüzletben.

Főraktár: NAGY FARKAS és ÉLES ÁRMIN cégeknél.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— — —	857
Szerkesztőség (csak éjjel használatos mel-lékállomás)	— — —	151
Kiadóhivatal és hirdetésosztály	— — —	151
Nyomda	— — —	151

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Aradi Kereskedők Köre választmányának kedden, július 4-én este 9 órakor, a kör helyiségében ülést tart, amelyre a tisztikar és a választmány tagjait ez uton is meghívja az elnökség.

SALAMANDER cipők elárúsítása.

Engelhardt-féle Kneip

SZANDAL-CZIPŐK

1916 már megérkeztek.

Óriási választék tennisz-czipőkben.

A n. é. közönséggel tisztelettel közlöm, hogy a világhírű „SALAMANDER” gyártmányú cipők aradi kizárólagos egyedárúsítását sikerült megszerezniem. Forma, kiállítás és tartósság tekintetében a „SALAMANDER” cipők versenyen felül állanak, vételáruk pedig oly alacsony, hogy ma már mindenki kevés pénzért tartós és elegáns cipőt Egységáruk: Hölgyek és urak részére 16 K. 50 f. viselhet. luxus kivitel 20 „ 50 .

WEINBERGER JANOS, ARAD

I. elsőrendű cipőáruháza.

Tessék a kirakatot megtekinteni. Telefon 312 szám.

KERESSÜK MINDENBEN A LEGJOBBAT!

Legyünk óvatosak az egészséges ivóvíz választásánál, ígyünk és kérjük természetes sámindentitt — **Szántói** természetes sámindentitt — vanyuvizet, mely gazdag, természetes szénavegyülettel és rendkívül szerencsés vegyi összetételénél fogva igen kellemes ízű, az egészségre nézve, hasznos, elsőrangú.

ASZTALI és GYÓGYVIZ.

Bornak: FÜSZER.
Betegnek: GYÓGYSZER. 2647
Egészségesnek: ÖVSZER.
Főraktár: ARADON ÉLES ÁRMIN fűszerkereskedőnél.

A Temesvári Lloyd-Társulat.

terményosarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként koroná értékben.)

1911. Jul. 3.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	—	—	—	11:20—11:25
76	—	—	—	11:25—11:30
77	—	—	—	11:35—11:40
78	—	—	—	11:45—11:50

Buza (Temesvári keresk. ár):

75 kilogrammos	—	—	—	11:05—11:10
Rozs	—	—	—	8:15—8:20
Arpa	—	—	—	7:90—7:95
Zab	—	—	—	8:40—8:50
Tengeri	—	—	—	6:85—6:90

Budapest-Kőbányai sertéskereskedelem

—Júli. 3.—

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 168—170 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 171—174 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 164—168 fillérig.

Sertéselészék: jun. hó 27. napján volt készlet 27704 darab, jun. 29. napján felhajtott 442 darab, jun. 29. napján elszállított 316 darab, június 30. napjára maradt készletben: 27926 darab.
A hízott sertés élelet iránzata lanya.

Felelős szerkesztő:

Bolgár Lajos.

NYÁRI SZINHÁZ.

Aradon, 1911. július 4-én kedden

Vendrey Ferenc és Tapoleczay Dezső a budapesti Vígyszínház művészeinek felleptével:

Theodor és társa.

Bohózat 3 felvonásban. Irták: Nackey és Armont. Fordította: Salgó Ernő.

SZEMÉLYEK:

Chenerol	Vendrey F.	Tröche	Kahler K.
La Penouse	Polgár B.	Pigasse	Polgár S.
Fourette	Várnay Jenő.	Bizornot	Kulcsár L.
Theodor	Delly Lajos.	Adrienne	Novák Kén.
Clodomir	Vass Jenő.	Loulou	Vendrey V.
Malvoisier	Tapoleczay D.	Juliette	Zalay Magit.

Kezdete este 8 órakor.

APOLLÓ SZINHÁZ

az Andrásy-téri új Lloyd-palotában.

Uránia Magyar Tudományos Színház aradi színpadja.

Ma, kedd 1911. július 4-én:

1. Tél élet a stockholmi kikötőben. Természet után. — 2. A cselzsdő öz. gy. Pompás bohózat. — 3. Pierette. Tragédia az életből. — 4. Anyai szeretet. Kép az indiánok földjéről. — 5. Frici, a lovag. Humoros. — 6. A két nővér. Megható színmű. — 7. A viharzó tengeren. Dráma. — 8. Müller ur szerelme. Kacagató.

Előadások délután 6 órától.

Utolsó előadás este 11 óráig.

Helyárak: Páholy ülésenként 1 kor. Zártzék 1 kor. I-ső hely 80 fillér, II-ik hely 60 fill., III-ik hely 40 fill., IV-ik hely 20 fill.

URANIA

mozgófénykép színház.

(Bárd Simony-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Ma, kedd 1911. július 4.

1. Finom sajt. Humoros. — 2. Viribus Unitis. Látványosság. — 3. Miért van háború Dráma. — 4. Furfangos táltálmány. Humoros. — 5. Egy pár cipő. Humoros. — 6. Leánykereskedelem. A fehér rabzolganó.

Előadások d. u. 6 órától kezdve este 11 óráig.

Helyárak: I. hely 1 kor., II. hely 80 fill., III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér, V. hely 20 fillér.

Ruhatár. — Buffet.

Az előadások tartama 2 óra.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= Sertésvásár Ujkigyóson. Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara ezúton hozza az érdekeltség tudomására, hogy a kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy a Békésvármegye területéhez tartozó Ujkigyós községben a minden hét hétfői napján tartandó heti kirakó vásár ezentúl állandóan sertés felhajtással egybekötve tartassék meg.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, július 3.

Uzlettelen. Változatlan.

Az árak 50 kilónkénti számítva:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Buza 1911. októberre	11.38—11.39	11.48—11.49
Buza 1911. áprilisi	11.88—11.89	11.76—11.77
Rozs 1911. októberre	9.30—9.31	9.27—9.28
Tengeri 1911. májusi	6.68—6.69	6.67—6.68
Tengeri 1911. auguszt.	7.30—7.31	7.27—7.28
Zab 1911. októberre	7.90—7.91	7.82—7.83

Budapesti értéktőzsde (Táv. jelentés).

Július 3.

Magyar aranyárjádék 4 ⁰ / ₁₀₀	111.90
Magyar koronárjádék 4 ⁰ / ₁₀₀	91.15
Magyar koronárjádék 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	80.15
Magy. földteherm. kötvény 4 ⁰ / ₁₀₀	91.75
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	94.—
Magyar nyeresémsorsjegy kölcsön	220.—
Tiszaszab. és szegedi sorsjegy kölcsön	150.—
Osztrák járadék papírban	92.45
Osztrák járadék ezüstbe	96.10
Osztrák járadék aranyban	116.50
Osztrák koronárjádék 4 ⁰ / ₁₀₀	92.25
1880. évi osztrák államsorsjegy	161.—
Osztrák-magyar bankrészvény	19.55
Magyar hitelbank-részvény	829.75
Osztrák hitelintézeti részvény	654.—
Osztr.-magy.-államvasuti részvény	747.50
20 frankos arany (Napoleonondor)	19.01
Német birodalmi márka	117.52 ¹ / ₂
London vista	240.12 ¹ / ₂
Páris vista	94.92 ¹ / ₂
20 márkás arany	28.50

NYILTTÉR.* MEGNYILT

Arad, Szabadság-tér 18.

**Világhírű
amerikai
és angol**

sandalcipők

óriási választékban, előnyös
gyári áron árusít, csak

Kutányi J.

Arad, Vörösmarthy-utca 1. Telefon 335.

Pénzt

jelzálog, amortizatio és váltó fedezetre földbirtokra és városi bérházakra legelőnyösebben közvetít

Szücs F. Vilmos
Aradon, Karolina-utca 8. sz.
saját ház a Hókpostánál melletti.

Apró hirdetések.

Minden szó 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér

Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítható. Minden szó 4 fillér, feltűnőbb szedéssel 8 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelzendők.

Zálogházból

kiváltott arany, ezüst- és gyémánt-árakat vesz és el-
Farkas Streicher
Arad, Tökölly-tér 1. 2974

Használt írógépek

gyárilag javított állapotban bámu-
tatos olcsó árban kiárusít-
tatnak. Lukács Rezső, írógépüzlet
Luther Márton-utca 1. szám. 2426

Keresünk vételre

modern könyveket, egész könyvtá-
rakat. Ingusz I. és Fia könyvke-
reskedése Arad, Andrassy-tér 16.
Monarch írógép. Képviselőből viz-
szamaradt teljesen új 650 K he-
lyett 500 korona. 555

Szuster köpenyek

13 koronától feljebb, fekete, szürke
és tegethof színben minden nagy-
ságban kaphatók Hoffmann Sán-
dor cégnél, Színház-épület. 1941

Zemes vármegye

egyik járási góczpontjában egy
üzlet 20.000 K évi forgalommal
eladó. Bővebbet Wolfner Lászlónál
Arad, Boros Béni-tér 1 szám. Ugyan-
ott egy 6 járatu malom berende-
zés eladó. 2947

A világhírű amerikai

"Vera" cipők Aradon egyedül
Buchsbaum és Társa cégnél sze-
rezhetők be, kinek sikerült az
egyedárusítást urak, hölgyek és
gyermek részére megszerezni.
1921

Rőfös, férfi és női

dívat segédet keresek vidékre, ki
magyarul, németül és románul
beszél, csakis ügyes elsőrendű
20-25 éves segéd nyujtsa be fény-
képes ajánlatát. Cím a kiadóban.
2918

2 jó forgalmu

fehér pékség kenyér sütőjével
együtt vidéken, egyik közülük eladó.
Cím a kiadóhivatalban. 2869

Eladó

70 hektóliter 5 éves ó-bor Aradán
Sofronnál Világoson. 2736

Könyvelő

hat évi irodai gyakorlattal, állást
keres. Cím a kiadóban. 2957

Két intelligens fia

tanulónak felvétetik azonnal, vagy
az iskolák végeztével. Dürr Gusztáv
csemege, fűszer, ásványvíz ke-
reskedésében Aradon. 2225

Könyvtársaságunkban

egy tanuló és egy tanuló leány
fizetéssel felvétetik.

Tőgyfa hulladék,

száraz, fél ölenként 7 koronáért
kapható Dengl fatelep, Kossuth-
utca végén. 2935

Segforgalmasabb helyen

egy berendezett férfidivat és disz-
műáru üzlet más vállalat miatt
kedvező feltételek mellett átadó.
Közlebbet a kiadóhivatalban. 2940

Egy butorozatlan szobát

teljes ellátással keres magános nő.
Bővebbet „Közel” alatt a kiadóban.
2939

Egy u'cal

különbejáratu, modern butorozott
szoba azonnal kiadó. Bővebbet a
kiadóban. 2922

Eladó modern magánház

Kapa-utca 45b, kényelmes urilakás,
kert, termő szőlővel, árnyas udvar,
villany, vízvezeték. Értekezhetni a
déli órákban 3-ig ugyanott, július
15-ig. 2921

Tanuló

fizetéssel és egy fiatal asztalos-
segéd felvétetik, Freiman József
képkereskedő üzletében Salacz-utca.
2927

Mechanikus, szolga

és több pénzbeszedő ügynökök fel-
vétetnek fizetés és magas jutalék
mellett a Singer Co. varrógép
részvénytársaságnál Aradon, Jó-
zsef főherceg-ut 9. szám alatt.
2923

Eladó.

1000 m. hasáb bükkfa boklia vá-
vágásba Petrika Miklós cég. Állo-
más Bokszeg-Beél. 2889

Egy jó karban levő

kettős ajtóju jégsekreny, jutányos
árban eladó. Továbbá egy csinosan
bebutorozott szoba július 15-re
kladó. 2959

Kiadó lakás

2 szoba, konyha, zárt folyósóval
augusztus 1-ére kiadó Demeter-
utca 111-a alatt.

Teljes ellátást keresek

a zene és nőipar iskolát látogató
leányom részére keresztény család
nál. Zongora használatot biztosító
ajánlat előnyben részesítetik. Aján-
latokat elfogad a kiadóhivatal. 2955

Ponny-kocsit

esetleg teljes ponny-fogatot kere-
sek megvételre. Ajánlat telefonon
vagy levélben „Ponny-kocsi” címen
a kiadóhivatalába küldendő.

Bonne kerestetik

három nagyobb gyermek mellé.
Német vagy francia előnyben ré-
szesül. Ajánlatok „Jó állás” címen
a kiadóhivatalba küldendő.

2000 korona

óvadékkal bíró középkorú keres-
kedő, pénztárnoki, raktárnoki vagy
hasonló foglalkozást keres. Cím
a kiadóhivatalban. 2949

Ügyvédi, vagy más irodának

alkalmas 3 nagy utcai szoba kül-
lön bejárattal a József főherceg-
uton augusztus 1., esetleg novem-
berre kapható. Cím a kiadóban. 2951

Férflak és hölgyek,

akik magyar és németül beszél-
nek, napi 15-20 keresetre föl-
vétetnek. Jelentkezni 4. és 5-én
Horváth szállodában az állomásnál
Winklernél. 2950

1 doboz 100 drb.

levélpapír 1 korona. Amerikai töltő
tollszár 1 kor. Gyümölcs szalvetta
100 drb. 1 kor. Salicillal telített
valódi pergament papír kapható
Pichler Sandor könyv- és papir-
kereskedésében Arad, Szabadság-
tér 1. sz. 2551

Eladó

egy jó karban levő földszintes ház
szőlőskerttel, udvari épület, 15 évig
adómentes, gróf Károlyi Gyula-
u: 10. (volt Kiskarika-utca). Ugyanott
egy 2 szobás lakás augusztus 1-re
kladó. Bővebbet dr. Kilenyi Zoltán
ügyvédi irodája József főherceg-
ut 8. sz. 2960

Kisasszony

egyszerű könyvelés és pénztár
kezeléshez azonnali belépésre ke-
restetik. Klein József cipókereske-
dőnél Petőfi-utca. 2962

**Csillárok,
Villamos felszerelések**

legolcsóbban

Diamant-nál

Atzél Péter-utca 2. (az udvarban)

Építetők figyelmébe!

Tisztelettel értesitem az épít-
tett közönséget, hogy a mai igé-
nyeknek megfelelő építési és ter-
vezési irodát nyitottam. Elvállalok
minden e szakmába vágó tervezé-
seket és építéseket, ugymint há-
zak, villák, nyaralók, tisztviselő
telepek, templomok, iskolák, ovo-
dák, gazdasági épületek, beton át-
eresztők, beton hidak, vas felszer-
keztű hidak a legkisebbtől a leg-
nagyobbig, a legjobb beosztások-
kal és legnagyobb költség megta-
karítással.

Szakértői véleményezést becs-
lést, kisebb építkezések ellenőrzé-
sét és felelősségét a legjutányo-
sabbban készítek. 2941

Kérve szíves megkeresésüket.

Strakovits Vilmos,

építész,

Arad, Szél-utca 9. szám.

**Magán-detektív
és felvilágosító intézet**

Arad, Forray- és Rákóczi-u. sarok.

Elvállalok bizalmi, házassági, örök-
ségi és egyéb kényes ügyekben

■ kutatásokat ■

személyek, lakások, üzletek, avagy
alkalmazottak feltűnés nélküli meg-
figyelését, eltűnt egyének zrt

kinyomozását

bel- és külföldön. — Levélbeli meg-
hívásokra bárhol megjelenek. —
Titkos intézkedés. — Valassbelyeg.

Vezető: Fodor A.

Háziasszonyok szíves figyelmébe!

Értesitem a kenyérvásárló közönséget, hogy a

**Szarvasi hengermalmi házikenyérsütő-
dét Deák F.-u. 18. sz. alatt átvettem.**

Főtörökvésem, hogy igen tisztelt vevőimnek minden nap friss
és izletes házi kenyéremmel a legkényesebb igényeknek is
megtekelek. Telefon vagy lev.-lap általi rendelésre kenyeret
naponta házhoz szállítok a rendes napi legolcsóbb árakban.

Szíves pártfogásért esedezik

Deutsch Rezső.

Telefon 709. szám.

2958

Telefon 709. szám.

A jó gazdasszony befőttekhez kérje a „Dunstol-t”

„Dunstol” a legjobb gyümölcs konzerváló. Kapható minden fűszerüzletben 10 és 20 filléres levél alakú csomagolásban. Raktár és
képviselő: Szemző Ármán árnygőknél Aradon/Telefon 592 szám. 2618

Nápernyők óriási választékban, fekete félselyem ernyők 1.95.

Versenyen kívül árak! →

Selyem tafet-szoknya minden színben 5.50
Moire selyem-szoknya fekete is ... 3.90
Mosó alsószoknyák minden színben ... 1.60
Reformfűzők legújabb szabás ... 3.50

Nyári keztyük 20 krajcártól feljebb.

Remek szép réz karnis I 75 a kirakatban
latható. Vitrage rud 15, 18, 25 krajcár.

Csipke maradékok félárban.

Fehér, fekete, krém, drapp csipkék és
betétek 50% árleszállítással kiarusítva,
amig ezen készlet tart. — Megtekinthető
vételenkészen nélkül.

150 drb. blouse érkezett! reklám ára 1.45. Szabad-
ság-téri oldalon levő kirakatban megtekinthető.

... Remek szép férfi ...
nyakkendők és férfi
ingek nagy választékban. ...

Kérem a kirakatokat
... mezttekinteni! ...

Női ingek, corsettek, nadrágok és szok-
nyák chiffonból és batisztból nagy választékban.

Csipkeszövetek 30 krajcártól
feljebb nagy választékban. :

HOFFMANN SÁNDOR ARADON, SZÍNHÁZ-ÉPÜLET.

Fehér himzett batisztok 45 krajcártól fel-
jebb remek mintákban. 1901

Csipkefüggönyök aj-
tóra és ablakra 35
krajcártól kezdve.

Kérem a kirakatokat
... mezttekinteni! ...

Legújabb! Marquissette grenadin minden színben 90 krajcár.

Radó Gyula

≡ új divatháza ≡

!! Arad, Andrassy-tér !!
!! Weitzer-utca sarkán !!

Gyászruhák és gyászblusok.

⚡ ⚡ Rendkívül nagy választékban. ⚡ ⚡

Szabott árak!

Elismert legjobb szabású divatblusok.

Pongyolák, jupponok,
Kész lüster és vászon costümök,
Kész batist ruhák,
Lüster-, selyem- és gummi-
köpenyegek,
Női divat aljak